

การเลี้ยงสุกร

แผนการดำเนินงาน

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ISBN 974-682-179-2

การเลี้ยงสุกร

ลิขสิทธิ์

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จัดพิมพ์โดย

สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี

กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0-2653-4493, 0-2653-4444 ต่อ 3356 โทรสาร 0-2653-4934

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2544 จำนวน 20,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545 จำนวน 20,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2546 จำนวน 30,000 เล่ม (ปรับปรุง)

พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2548 จำนวน 17,000 เล่ม (ปรับปรุง)

ผู้เรียบเรียง

นายสัมฤทธิ์ แสนบัว

นางสาวจิรพรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา

นายวิศาล ศรีสุริยะ

นางสุภาวัลย์ บรรเลงทอง

นายกมล ฉวีวรรณ

นางวโรชา เจียมรัมย์

ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์นครราชสีมา

โทร. 0-4431-5444, 0-4424-9296

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสัตว์เล็ก กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์

โทร. 0-2653-4453, 0-2653-4444 ต่อ 3241, 3242

คำนำ

เอกสารคำแนะนำการเลี้ยงสุกรเล่มนี้ ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความรู้พื้นฐานแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย เป็นการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสุกรให้เกษตรกรมีความรู้ด้านการปฏิบัติเลี้ยงดูสุกรอย่างง่าย ๆ ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลกำไรให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร

กรมปศุสัตว์

สารบัญ

หน้า

การเลี้ยงสุกร	1
พันธุ์สุกร	2
การปรับปรุงพันธุ์	7
การปฏิบัติเลี้ยงดู และการจัดการสุกร	9
อาหาร และการให้อาหารสุกร	13
โรงเรือนสุกร	22
การสุขภาพ การป้องกันโรค และโรคติดต่อในสุกร	27
การใช้ยาป้องกันและรักษาสุกรเจ็บป่วย	31
การฉีดยาและการจับสุกรตัวโตฉีดยา	33
การเคลื่อนย้ายสุกร	34
ตารางกำหนดวันคลอดแม่สุกร	40
แบบฟอร์มการผสมพันธุ์	42
ทะเบียนแม่สุกรคลอดและหย่านม	42
เอกสารอ้างอิง	43

การเลี้ยงสุกร

ปัจจุบันการเลี้ยงสุกรในประเทศไทยได้มีการพัฒนาการด้านพันธุ์ อาหารสัตว์ การจัดการและการสุขภาพ จนทัดเทียมกับต่างประเทศ การเลี้ยงสุกรภายในประเทศ แม้จะมีฟาร์มใหญ่ๆ แต่ก็ยังมีเกษตรกรรายย่อยที่ทำการเลี้ยงสุกรรายละ 1-20 ตัว ตามหมู่บ้านอยู่เป็นจำนวนมาก เกษตรกรรายย่อยดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความรู้ในด้านการเลี้ยงสุกรอย่างถูกต้อง เพื่อจะได้นำไปพัฒนาการเลี้ยงสุกรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำได้ให้กับครอบครัว และยังจะได้ประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรให้ได้ผลดีด้วย

ปัจจัยที่จะทำให้การเลี้ยงสุกรประสบความสำเร็จประกอบด้วย

1. สุกรพันธุ์ดี
2. อาหารดี
3. โรงเรือนดี
4. การจัดการเลี้ยงดูดี
5. การป้องกันโรคดี

เหตุผลในการเลี้ยงสุกร

1. สุกรสามารถเลี้ยงได้ในจำนวนน้อยตัว เป็นฟาร์มเล็กๆ
2. ในการเลี้ยงสุกรต้องการพื้นที่เพียงเล็กน้อย
3. การเลี้ยงสุกรใช้แรงงานน้อย เลี้ยงง่าย
4. ใช้เศษอาหารและของเหลือต่างๆ เป็นอาหารสุกรได้
5. มูลสุกรใช้เป็นปุ๋ยอย่างดี และใช้กับบ่อเลี้ยงปลา เพื่อเพิ่มผลผลิตของการเลี้ยงปลา

6. สุกรให้ลูกตก ขยายพันธุ์ได้เร็ว
7. การเลี้ยงสุกรเป็นกิจการที่ให้ผลกำไรดี สามารถคืนทุนได้ภายในเวลา 6 เดือน

พันธุ์สุกร

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามการใช้ประโยชน์ คือ

1. ประเภทมัน เป็นสุกรรูปร่างตัวสั้น อ้วนกลม มีมันมาก สะโพกเล็ก โคนขา เช่น สุกรพันธุ์พื้นเมืองของประเทศไทย
2. ประเภทเนื้อ รูปร่างจะสั้นกว่าพันธุ์เบคอน ใหญ่และสะโพกใหญ่ เด่นชัด ลำตัวหนาและลึก ได้แก่ พันธุ์คูร์ร็อกเจอร์ซี เบอร์กเชียร์ แฮมเชียร์ เป็นต้น
3. ประเภทเบคอน รูปร่างใหญ่ ลำตัวยาว มีเนื้อมาก ไขมันน้อย ความหนาและความลึกของลำตัวน้อยกว่าประเภทเนื้อ ได้แก่ พันธุ์แลนด์เรซ ลาร์จไวท์ เป็นต้น

พันธุ์สุกรจากต่างประเทศ และพันธุ์สุกรพื้นเมืองที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย ตามรายละเอียดดังนี้

1. **พันธุ์ลาร์จไวท์** มีถิ่นกำเนิดในประเทศอังกฤษ นำเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 มีสีขาว หูตั้ง ลำตัวยาว กระดูกใหญ่ โครงใหญ่ หน้าสั้น หัวใหญ่ โตเต็มที่น้ำหนัก 200-250 กิโลกรัม ให้ลูกตกเฉลี่ย 9-10 ตัว เลี้ยงลูกเก่ง หย่านมเฉลี่ย 8-9 ตัว มีความแข็งแรง เจริญเติบโตเร็ว คุณภาพซากดี พันธุ์ลาร์จไวท์ เหมาะที่ใช้เป็นทั้งสายพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์

2. พันธุ์แลนด์เรซ มีถิ่นกำเนิดจากประเทศเดนมาร์ก นำเข้ามาในประเทศไทยปี พ.ศ. 2506 มีสีขาว หูปรก หน้ายาว ลำตัวยาว มีซี่โครงมากถึง 16-17 คู่ (สุกรปกติมีกระดูกซี่โครง 15-16 คู่) โตเต็มที่ 200-250 กิโลกรัม

ให้ลูกดกเฉลี่ย 9-10 ตัว เลี้ยงลูกเก่ง หย่านมเฉลี่ย 8-9 ตัว มีข้อเสียคืออ่อนแอ มักจะมีปัญหาเรื่องขาอ่อน ขาไม่ค่อยแข็งแรง แก้ไขโดยต้องเลี้ยงด้วยอาหารที่มีคุณภาพดี พันธุ์แลนด์เรซเหมาะที่ใช้เป็นสายแม่พันธุ์

3. พันธุ์ดัวร์คเจอร์ซี่ มีถิ่นกำเนิดจากประเทศอเมริกา มีสีแดง หูปรกเป็นส่วนใหญ่ ลำตัวสั้นกว่าลาร์จไวท์ และแลนด์เรซ ลำตัวหนา หลังโค้ง โตเต็มที่ 200-250 กิโลกรัม เป็นสุกรที่ให้ลูกไม่ดกเฉลี่ย 8-9 ตัว เลี้ยงลูกไม่เก่ง

หย่านมเฉลี่ย 6-7 ตัว ลูกสุกรหลังจากอายุ 2 เดือนไปแล้ว เจริญเติบโตเร็ว มีความแข็งแรงทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศทุกชนิด นิยมใช้เป็นสายพ่อพันธุ์ เพื่อผลิตลูกผสมจะได้ลูกผสมที่สวยงาม แผ่นหลังกว้าง เจริญเติบโตเร็ว

4. พันธุ์เป็ยแตง มีถิ่นกำเนิดจากประเทศเบลเยียม มีสีดำขาวเหลือง ลายสลับ เป็นสุกรที่มีรูปร่างสวยงาม กล้ามเนื้อเป็นมัดๆ แผ่นหลังกว้างเป็นปีก สะโพกเห็นเด่นชัด โตเต็มที่ 150-200 กิโลกรัม มีเปอร์เซ็นต์

เนื้อแดงสูงมาก มีข้อเสียคือ ตื่นตกใจช็อคตายง่าย และโตช้า ปัจจุบันนิยมใช้ผสมข้ามพันธุ์เป็นพ่อพันธุ์ในการผลิตสุกรขุน

5. สุกรพื้นเมือง เป็นสุกรที่เลี้ยงอยู่ตามหมู่บ้านชนบทพวกชาวเขา ลักษณะโดยทั่วไป จะมีขนสีดำ ท้องยาน หลังแอ่น การเจริญเติบโตช้า ให้ลูกดก และเลี้ยงลูกเก่ง จะมีชื่อเรียกต่างกันไปตามท้องถิ่น เช่น สุกรพันธุ์ไหล่ดำ พันธุ์ควาย พันธุ์ลาด พันธุ์พวง สุกรป่า เป็นต้น

5.1 สุกรพันธุ์ไหล่ดำ เลี้ยงตามภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย มีสีดำปนขาว ตามลำตัวจะมีสีดำ ท้องมักมีสีขาว จมูกยาวและแอ่นเล็กน้อย คางย้อย ไหล่กว้าง หลังแอ่น สะโพกเล็ก มีอัตราการเจริญเติบโตและการสืบพันธุ์ได้ดีกว่าสุกรพื้นเมืองอื่นๆ แม่สุกรโตเต็มที่หนักประมาณ 100-120 กิโลกรัม

5.2 สุกรพันธุ์ลาดหรือพวง เลี้ยงตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ มีขนสีดำตลอดตัว มีสีขาวปนแซมบ้างเล็กน้อย จมูกยาว ลำตัวสั้นป้อม หลังแอ่น ใบหูตั้งเล็ก ผิวหนังหยาบ แม่สุกรโตเต็มที่หนักประมาณ 80-100 กิโลกรัม

5.3 สุกรพันธุ์ควาย เลี้ยงตามภาคเหนือและภาคกลาง มีลักษณะคล้ายสุกรไหล่ดำ แตกต่างกันว่าพันธุ์ควายจะมีสีดำ สุกรพันธุ์ควายมีหูใหญ่ ปรกเล็กน้อย มีรอยย่นตามลำตัว เป็นสุกรที่มีขนาดใหญ่กว่าสุกรพื้นเมืองพันธุ์อื่น แม่สุกรโตเต็มที่หนักประมาณ 100-125 กิโลกรัม

5.4 สุกรป่า เลี้ยงตามภาคต่างๆ ทั่วไป มีขนหยาบแข็ง สีน้ำตาลเข้มหรือสีดำเข้ม หรือสีดอกเลา หนังหนา หน้ายาว จมูกยาวและแหลมกว่าสุกรพื้นเมือง ขาเล็กและเรียว คุปราดเปรี้ยว ที่พบมีอยู่ 2 พันธุ์ คือพันธุ์หน้ายาว และพันธุ์หน้าสั้น แม่สุกรโตเต็มที่หนักประมาณ 80 กิโลกรัม

นอกจากนี้ก็มีสุกรพันธุ์แฮมเชียร์ เบอร์กเชียร์ และเหมยซาน ที่นำเข้ามาทดลองเลี้ยงดูในประเทศไทย แต่ไม่นิยมเลี้ยงแพร่หลาย ที่นิยมเลี้ยงกันมากมีเพียง 3 พันธุ์เท่านั้น คือ ลาร์จไวท์ แลนด์เรซ และคูร์็อคเจอร์ซี่

ส่วนสุกรลูกผสมที่ผลิตเป็นสุกรขุน นิยมใช้สุกรสามสายพันธุ์คือ คูร์โรคเจอร์ซี่ x แลนด์เรซ-ลาร์จไวท์ (โดยใช้พ่อพันธุ์แท้คูร์โรคเจอร์ซี่ และแม่ลูกผสมแลนด์เรซ-ลาร์จไวท์)

สุกรพันธุ์แฮมเชียร์

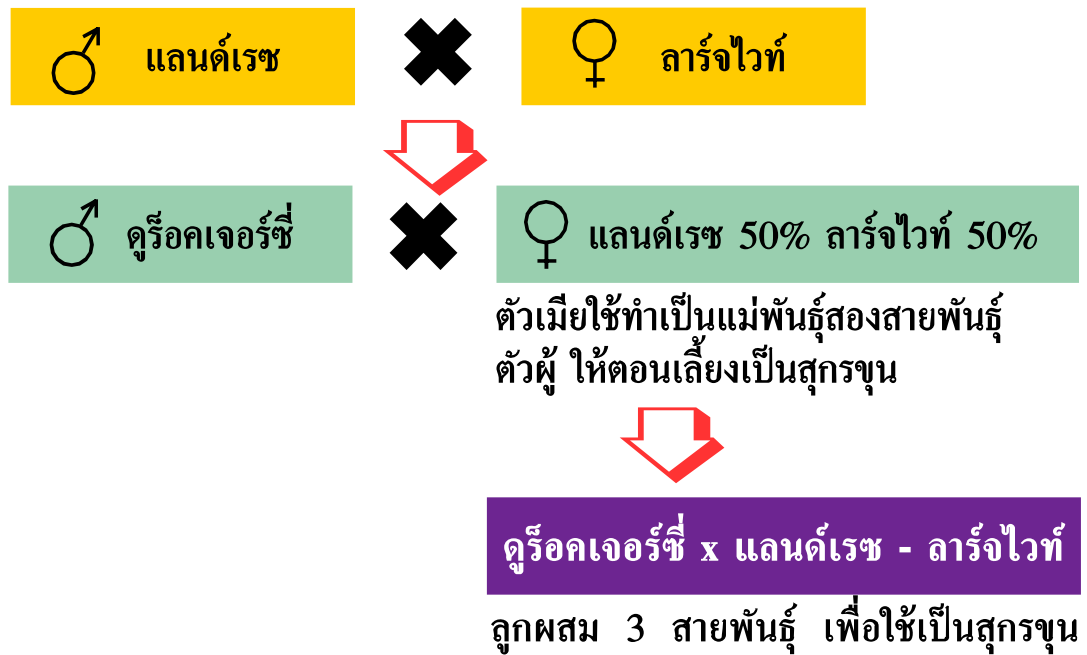

สุกรพันธุ์เหมยซาน

สุกรลูกผสมที่เหมาะสมในการใช้เลี้ยงสุกรขุน

การเลี้ยงสุกรพันธุ์แท้พันธุ์ใดพันธุ์หนึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้นจึงนิยมนำพันธุ์แท้มาผสมข้ามพันธุ์ เพื่อทำให้ลูกที่เกิดขึ้นมีลักษณะของเฮตเตอร์โรซิส (Heterosis) หรือ ไฮบริดวิกเกอร์ (Hybrid Vigor) หรือเรียกว่าพลังอัดแฉ กล่าวคือ ตัวลูกที่เกิดจากพ่อแม่ต่างพันธุ์กันนำมาผสมพันธุ์จะให้ผลผลิต เช่น การเจริญเติบโต ความแข็งแรง ดีกว่าค่าเฉลี่ยของการให้ผลผลิตจากพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่ให้กำเนิด สุกรลูกผสมสองสายพันธุ์ สามสายพันธุ์ หรือสี่สายพันธุ์ สามารถนำมาใช้เป็นสุกรขุนได้เช่นกัน แต่สากลนิยมทั่วไปมักใช้สุกรลูกผสมสามสายพันธุ์เป็นสุกรขุน คือ คูร์โรคเจอร์ซี่ x แลนด์เรซ - ลาร์จไวท์ โดยใช้แม่สองสายพันธุ์คือ แลนด์เรซ x ลาร์จไวท์ หรือ ลาร์จไวท์ x แลนด์เรซ ซึ่งถือว่าเป็นสายแม่พันธุ์ที่มีคุณสมบัติการผลิตลูกดีที่สุด ส่วนพ่อสุดท้ายจะใช้พ่อพันธุ์แท้เป็นพันธุ์คูร์โรคเจอร์ซี่ หรืออีกทางเลือกคือใช้พ่อพันธุ์แท้ เช่น คูร์โรคเจอร์ซี่, ลาร์จไวท์, แลนด์เรซ ผสมกับแม่พันธุ์แท้ เช่น พันธุ์แลนด์เรซ, ลาร์จไวท์, คูร์โรคเจอร์ซี่ จะได้ลูกผสมสองสายพันธุ์ใช้เป็นสุกรขุนได้ตามแผนผังด้านล่าง

1. สุกรลูกผสมสามสายพันธุ์เพื่อใช้เป็นสุกรขุน

2. สุกรลูกผสมสองสายพันธุ์ เพื่อใช้เป็นสุกรขุน

การใช้สุกรขุนสองสายพันธุ์ ใช้ในกรณีที่เรามีแม่พันธุ์แท้อยู่แล้ว สุกรสองสายพันธุ์สามารถใช้เป็นสุกรขุนได้เป็นอย่างดี จะขึ้นอยู่กับสุดท้าย ถ้าเป็นพ่อพันธุ์ดูริคเจอร์ซี่ มักจะให้ลูกสองสายพันธุ์ที่แข็งแรงกว่า อย่างไรก็ตาม การผลิตสุกรขุนสองสายพันธุ์ จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าสุกรลูกผสมสามสายพันธุ์ เนื่องจากแม่สุกรพันธุ์แท้จัดหาเข้ามาในราคาที่แพงและมักจะอ่อนแอกว่าแม่สุกรลูกผสมสองสายพันธุ์

การปรับปรุงพันธุ์

หลักในการปรับปรุงพันธุ์สุกรนั้นมี 2 ข้อดังนี้

1. การคัดเลือกพันธุ์

สุกรที่จะใช้ทำพันธุ์นั้นจะคัดเลือกจากลักษณะภายนอกและจากพันธุ์ประวัติ การคัดเลือกจากลักษณะภายนอก เช่น รูปร่างลักษณะ ถูกต้องตามสายพันธุ์ พิจารณาความแข็งแรงของขา ขาไม่แอ่นเหมือนตีนเป็ด ลำตัวยาว อวัยวะเพศปกติ เต้านมไม่ต่ำกว่า 12 เต้า หัวนมไม่บอด ส่วนจากพันธุ์ประวัติได้จากการทดสอบพันธุ์ คู่อุตรา การเจริญเติบโต ประสิทธิภาพการใช้อาหาร ความหนาไขมันสันหลัง และผลผลิตจากแม่พันธุ์ (ลูกคอก)

2. การผสมพันธุ์

เมื่อคัดเลือกพันธุ์ได้แล้วก็นำมาผสมพันธุ์เพื่อผลิตลูกต่อไป อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องนำสุกรจากที่อื่นเข้ามาปรับปรุงด้วย เพื่อป้องกันเลือดชิด สุกรเพศผู้จะเริ่มใช้ผสมพันธุ์เมื่ออายุ 8 เดือนขึ้นไป ส่วนเพศเมียเริ่มใช้ผสมพันธุ์เมื่ออายุ 7-8 เดือน น้ำหนักประมาณ 100-120 กิโลกรัม สุกรแม่พันธุ์ควรจะให้ลูกครอกแรกเมื่ออายุได้ 1 ปี แม่สุกรเป็นสัตว์แต่ละรอบระยะเวลาห่างกัน 21 วัน ตั้งท้อง 114 วัน ควรทำการผสมแม่พันธุ์ 2 ครั้ง ห่างกัน 24 ชั่วโมง (เช้า-เช้า หรือ เย็น-เย็น) หรือมากกว่า 2 ครั้ง ยิ่งดี โดยเริ่มผสมพันธุ์ในวันที่สองของการเป็นสัตว์

แม่สุกรที่คลอดลูกแล้ว ควรหย่านมเมื่อลูกอายุ 4 สัปดาห์ และแม่สุกรจะเป็นสัตว์หลังจากหย่านมภายใน 3-10 วัน ทำการผสมพันธุ์ต่อได้เลย แม่สุกรควรให้ลูกปีละไม่ต่ำกว่า 2 ครอก และผลิตลูกได้ไม่ต่ำกว่า 15 ตัว/แม่/ปี ในแม่สุกรพันธุ์แท้ ส่วนแม่สุกรลูกผสม (แลนด์เรซ-ลาร์จไวท์) ควรผลิตลูกได้ไม่ต่ำกว่า 18 ตัว/แม่/ปี แม่สุกรที่ผสมไม่ติดเกิน 3 ครั้ง ควรคัดออกจากฝูง

การผสมพันธุ์มี 2 วิธี

1. ผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ โดยใช้พ่อพันธุ์ผสมกับแม่พันธุ์ ในอัตราส่วน 1:10 พ่อพันธุ์สามารถใช้ ผสมพันธุ์จนถึงอายุ 3-4 ปี ขบวนการที่พ่อพันธุ์ขึ้นทับและผสมตัวเมียใช้เวลา 3-20 นาที จะมีอสุจิออกมาประมาณ

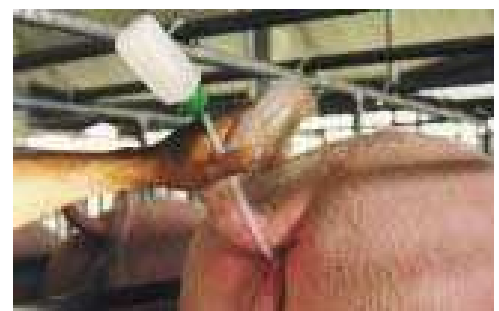
250 ซีซี. หรือระหว่าง 100-500 ซีซี. การหลั่งน้ำเชื้อจะประกอบด้วย 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ใช้เวลา 1-5 นาที สุกเรศผู้จะขับน้ำหล่อลื่นใสๆ ออกมา ซึ่งไม่มีตัวอสุจิอยู่เลย มีประมาณ 5-20% ของน้ำเชื้อทั้งหมด

ระยะที่ 2 ใช้เวลา 2-5 นาที ต่อจากระยะแรก ซึ่งเป็นส่วนที่มีตัวอสุจิประมาณ 30-50% ของน้ำเชื้อทั้งหมด

ระยะที่ 3 ใช้เวลา 3-4 นาที ต่อจากระยะที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนที่มีตัวอสุจิน้อย จะฟอร์มเป็นเม็ดสาคูกันไม่ให้อสุจิไหลออกมาจากช่องคลอด ซึ่งมีประมาณ 40-60% ของน้ำเชื้อทั้งหมด เมื่อหมดระยะที่ 3 แล้ว ตัวผู้จะค่อยๆ ลงจากตัวเมีย

2. ผสมเทียม โดยการฉีดน้ำเชื้อสุกรตัวผู้เข้าในอวัยวะเพศเมียในขณะที่ตัวเมียเป็นสัดเต็มที่ ในปัจจุบันฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ และขนาดกลางนิยมใช้การผสมเทียมมาก เนื่องจากมีข้อดีหลายข้อ เช่น ได้พ่อพันธุ์ที่มีคุณภาพดี ประหยัดค่าอาหารที่ใช้เลี้ยงพ่อพันธุ์ ผสมเทียมใช้พ่อพันธุ์กับแม่พันธุ์ในอัตราส่วน 1:50 และเกษตรกรรายย่อยสามารถทำการผสมเทียมเองได้ วิธีการผสมเทียมง่ายและสะดวก หน่วยงานของกรมปศุสัตว์ เช่น ศูนย์วิจัยการผสมเทียมมีบริการผสมเทียมในสุกรและที่ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์นครราชสีมา จำหน่ายน้ำเชื้อสุกรในราคาถูก

การปฏิบัติเลี้ยงดู และการจัดการสุกร

1. การจัดการพ่อสุกร พ่อสุกรที่จะนำมาใช้เป็นพ่อพันธุ์ ควรเมื่ออายุ 8 เดือนขึ้นไป ให้อาหารโปรตีน 16 เปอร์เซ็นต์ ให้กินอาหารวันละ 2 กิโลกรัม ขึ้นอยู่กับสภาพของพ่อสุกรด้วยว่าไม่อ้วนและพอมเกินไป

2. การจัดการแม่สุกร ให้อาหารโปรตีน 16 เปอร์เซ็นต์ ให้กินอาหารวันละ 2 กิโลกรัม แม่สุกรสาวควรมีอายุ 7-8 เดือน น้ำหนัก 100-120 กิโลกรัม จึงนำมาผสมพันธุ์ (เป็นสัดครั้งที่ 2-3) ผสมพันธุ์ 2 ครั้ง (เช้า-เช้า, เย็น-เย็น) เมื่อผสมพันธุ์แล้วควรลดอาหารให้เหลือ 1.5-2 กิโลกรัม เมื่อตั้งท้องได้ 90-108 วัน ควรเพิ่มอาหารเป็น 2-2.5 กิโลกรัม และเมื่อตั้งท้องได้ 108 วัน-คลอดลูก ให้ลดอาหารลงเหลือ 1-1.5 กิโลกรัม (ปกติสุกรจะตั้งท้องประมาณ 114 วัน) แม่สุกรควรอยู่ในสภาพปานกลางคือไม่อ้วน หรือพอมเกินไป แม่สุกรจะให้ลูกดีที่สุดในครอกที่ 3-5 และควรคัดแม่สุกรออกในครอกที่ 7 หรือ 8 (แม่สุกรให้ลูกเกินกว่าครอกที่ 7 ขึ้นไป มักจะให้จำนวนลูกสุกรแรกคลอดมีชีวิต และจำนวนลูกสุกรหย่านมลดลง)

2.1 การจัดการแม่สุกรก่อนคลอด ระวังอย่าให้แม่สุกรเจ็บป่วย หรือท้องผูก ควรจัดการดังนี้

2.1.1 แม่สุกรก่อนคลอด 7 วัน ให้อาบน้ำด้วยสบู่ทำความสะอาด สะอาดแม่สุกร โดยเฉพาะราวนม บั้นท้าย อวัยวะเพศ แล้วพ่นอาบด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค (ละลายน้ำ ตามอัตราส่วน) และพ่นยาฆ่าพยาธิภายนอก แล้วนำเข้าคอกคลอด

2.1.2 ก่อนแม่สุกรคลอด 4 วัน ควรลดอาหารลงเหลือ 1-1.5 กิโลกรัม/วัน ควรผสมรำละเอียดเพิ่มอีก 20 เปอร์เซ็นต์ในอาหาร โดยให้แม่สุกรกิน 4-6 วันก่อนคลอด หรือผสมแม็กนีเซียมซัลเฟต (ดีเกลือ) ประมาณ 10 กรัม โดยคลุกอาหารให้ทั่วให้แม่สุกรกินวันละครั้ง 1-3 วันก่อนคลอด เพื่อป้องกันแม่สุกรท้องผูก ช่วยลดปัญหาแม่สุกรคลอดยาก

2.1.3 แม่สุกรปกติตั้งท้อง 114 วัน $\pm$ 3 วัน ถ้าแม่สุกรตั้งท้อง 114 วันแล้วยังไม่คลอด หากเกรงว่าจะมีปัญหาคลอดยาก ให้ฉีดด้วยฮอร์โมน

ลูทาไลท์ 2 ซีซี. (Hormone Prostaglandin F_{2α}) เข้ากล้ามเนื้อแม่สุกร จะช่วยทำให้แม่สุกรคลอดลูกภายใน 36 ชั่วโมง เป็นการป้องกันลูกสุกรตาย เนื่องจากการผิดปกติของการตั้งท้องของแม่สุกร

2.1.4 ดูแลแม่สุกรอย่างใกล้ชิดอย่าให้แม่สุกรป่วย เช่น สังเกตรางอาหารว่าแม่สุกรกินอาหารหมดหรือไม่ ถ่ายอุจจาระเป็นเม็ดกระสุน ท้องเสีย หอบแรง เป็นต้น ถ้าแม่สุกรป่วยก็ควรรักษาตามอาการ

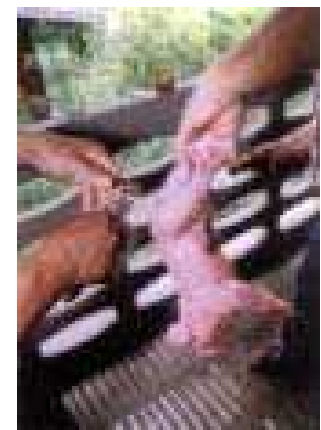
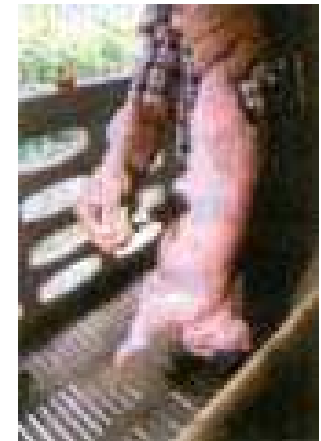
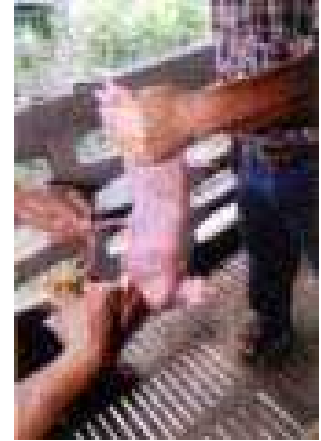
2.1.5 คอกคลอด ก่อนนำแม่สุกรเข้าคอกคลอด คอกคลอดต้องสะอาด รางหรือพื้นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค และโรยปูนขาว ต้องมีการพักคอกไว้อย่างน้อย 7 วัน ซึ่งจะเป็นการตัดวงจรของเชื้อโรค

3. การจัดการลูกสุกรเมื่อคลอด แม่สุกรก่อนคลอด 24 ชั่วโมง เมื่อบีบเต้านมจะมีน้ำนมไหลออกมาจากเต้านม ลูกสุกรแรกคลอดควรดูแลปฏิบัติดังนี้

3.1 ใช้ผ้าที่สะอาดหรือฟางเช็ดตัวลูกสุกรให้แห้ง ควักเอาน้ำเมือกในปากและในจมูกออก

3.2 การตัดสายสะดือ ใช้ด้ายผูกสายสะดือให้ห่างจากพื้นท้องประมาณ 1-2 นิ้ว ตัดสายสะดือด้วยกรรไกร ทารอยแผลด้วยทิงเจอร์ไอโอดีน เพื่อฆ่าเชื้อโรค

3.3 ตัดเขี้ยวออกให้หมด (เขี้ยวมี 8 ซี่ ข้างบน 4 ซี่ ข้างล่าง 4 ซี่) การตัดเขี้ยวให้ใช้กรรไกรตัดเขี้ยวที่มีขายตามร้านขายอุปกรณ์การเลี้ยงสุกร หรือใช้คีมปอกสายไฟหรือกรรไกรตัดเล็บขนาดใหญ่ การตัดเขี้ยวเพื่อป้องกันลูกสุกรกัดเต้านมแม่สุกรเป็นแผลในขณะแย่งดูดนม

ไฟกกลูกสุกร

กล่องกระสอบ

3.4 รีบนำลูกสุกรกินนมน้ำเหลือง จากเต้านมแม่สุกร ในนมน้ำเหลืองจะมีสารอาหาร และภูมิคุ้มกันโรค ปกตินมน้ำเหลืองจะมีอยู่ ประมาณ 36 ชั่วโมง หลังคลอด จากนั้นจะ เปลี่ยนเป็นน้ำนมธรรมดา

ใช้กล่องกระสอบแทนไฟกก

4. การจัดการลูกสุกรแรกคลอด-หย่านม

4.1 ลูกสุกรในระยะ 15 วันแรก

ต้องการความอบอุ่น ต้องจัดหาไฟกก ใช้หลอดไฟขนาด 100 แสงเทียน มีโคมไฟ อุณหภูมิประมาณ 32-34 องศาเซลเซียส หลังจากผ่าน 15 วันแรก ไปแล้วใช้กล่องกระสอบแทนไฟกกซึ่งจะลดการสิ้นเปลืองค่าไฟฟ้า ลูกสุกร จะเข้าไปนอนในกล่องกระสอบด้วยความอบอุ่น (กล่องกระสอบทำด้วยโครง เหล็กเส้น 3 หุน ยาว 80 เซนติเมตร กว้าง 35 เซนติเมตร สูง 35 เซนติเมตร แล้วสวมด้วยกระสอบปลายข้าว)

4.2 ลูกสุกรอายุ 1-3 วัน ให้ฉีดธาตุเหล็ก เข้ากล้ามเนื้อตัวละ 2 ซีซี. เพื่อป้องกันโรคโลหิตจาง

4.3 ลูกสุกรอายุ 10 วัน เริ่มให้อาหารสุกร นมหรืออาหารสุกรอ่อน (อาหารเลียราง) เพื่อฝึกให้ลูก สุกรกินอาหาร โดยให้กินทีละน้อยแต่บ่อยครั้ง

4.4 ลูกสุกรทั่วไปหย่านมเมื่ออายุ 28 วัน (4 สัปดาห์)

5. การจัดการลูกสุกรเมื่อหย่านม

5.1 หย่านมลูกสุกรเมื่ออายุ 28 วัน น้ำหนักประมาณ 6 กิโลกรัม ควรย้ายแม่สุกรออกไปก่อนให้ลูกสุกรอยู่ในคอกเดิมสัก 3-5 วัน แล้วจึงย้ายลูกออกไปคอกอนุบาล เพื่อป้องกันลูกสุกรเครียด และควรใช้วิตามินหรือยาปฏิชีวนะละลายน้ำให้ลูกสุกรกินหลังจากหย่านมประมาณ 3-5 วัน

5.2 ลูกสุกรอายุ 6 สัปดาห์ ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคอหิวาต์สุกร และฉีดวัคซีนซ้ำทุกๆ 6 เดือน ในสุกรพ่อแม่พันธุ์ (วัคซีนมีความคุ้มโรคได้ประมาณ 6-12 เดือน)

5.3 ลูกสุกรอายุ 7 สัปดาห์ ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย และฉีดวัคซีนซ้ำทุกๆ 4-6 เดือน ในสุกรพ่อแม่พันธุ์ (วัคซีนมีความคุ้มโรคได้ประมาณ 4-6 เดือน)

5.4 ลูกสุกรอายุ 2 เดือนครึ่ง ควรให้ยาถ่ายพยาธิ และให้ซ้ำหลังจากให้ครั้งแรก 21 วัน ในสุกรพ่อแม่พันธุ์ควรถ่ายพยาธิทุกๆ 6 เดือน

6. การจัดการแม่สุกรหลังคลอด

6.1 ฉีดยาปฏิชีวนะให้แม่สุกรหลังคลอดทันทีติดต่อกันเป็นเวลา 1-2 วัน เพื่อป้องกันมดลูกอักเสบ (ยาเพนสเตร็ป, แอมพิซิลิน, เทอร์รามัยซิน เป็นต้น)

6.2 หลังคลอด 1-3 วัน ควรให้อาหารแม่สุกรแต่น้อย (วันละ 1-2 กิโลกรัม) และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนให้อาหารเต็มที่เมื่อหลังคลอด 14 วัน (ให้อาหารวันละ 4-6 กิโลกรัม) หรือหากแม่สุกรมีลูกเกิน 10 ตัวขึ้นไป อาจจะให้อาหารแม่สุกรเลี้ยงลูก 8-10 กิโลกรัมต่อวัน หลังจากคลอด 14-28 วัน หรือจนกระทั่งแม่สุกรหย่านม ระวังอย่าให้แม่สุกรพอมเมื่อหย่านม ซึ่งจะมีผลทำให้แม่สุกรไม่สมบูรณ์พันธุ์ และโทรมมาก แม่สุกรหลังหย่านมควรขังรวมกันคอกละประมาณ 2-5 ตัว

การขังแม่สุกรรวมกัน

(ขนาดใกล้เคียงกัน) เพื่อให้เกิดความเครียดจะเป็นสติได้ง่ายและจะเป็นสติภายใน 3-10 วัน ถ้าแม่สุกรเป็นสติให้ทำการผสมพันธุ์ได้เลย

6.3 ปัญหาแม่สุกรไม่เป็นสติ สุกรสาวหรือแม่สุกรหลังจากหย่านมแล้วไม่เป็นสติ หรือเป็นสติเจียบ จะพบเห็นได้บ่อยๆ มีวิธีแก้ไขดังนี้

6.3.1 ต้อนแม่สุกรมาขังรวมกัน เพื่อให้เกิดความเครียด

6.3.2 เลี้ยงพ่อสุกรอยู่ใกล้ๆ หรือให้พ่อสุกรเข้ามาสัมผัสแม่สุกรบ้าง

6.4 การผสมพันธุ์เพื่อให้ได้ลูกดก

6.4.1 คัดเลือกสายแม่พันธุ์ เช่น ควรใช้แม่พันธุ์ลาร์จไวท์, แม่พันธุ์แลนด์เรซ หรือลูกผสมแลนด์เรซ-ลาร์จไวท์

6.4.2 ผสมเมื่อแม่สุกรเป็นสติเต็มที่ ซึ่งจะทำได้มากที่สุด จะอยู่ในช่วงวันที่ 2-3 ของการเป็นสติ ผสม 2 ครั้ง ห่างกัน 24 ชั่วโมง (เช้า-เช้า หรือ เย็น-เย็น)

6.4.3 ถ้ามีพ่อสุกรหลายตัว และผลิตสุกรขุนเป็นการค้า ควรใช้พ่อสุกร 2 ตัว ผสมสลับกัน จะให้ลูกจำนวนมากขึ้น

6.4.4 แม่สุกรหลังจากหย่านมแล้ว 1 วัน ควรเพิ่มอาหารให้จนกระทั่งเป็นสติ โดยให้อาหารวันละ 3-4 กิโลกรัม (ไม่เกิน 15 วัน) เพื่อให้ไข่ตกมากขึ้น และเมื่อผสมพันธุ์แล้ว ให้ลดอาหารแม่สุกรลงเหลือวันละ 1.5-2 กิโลกรัม ตามปกติ

อาหาร และการให้อาหารสุกร

สุกรเป็นสัตว์กระเพาะเดี่ยว ไม่สามารถย่อยอาหารที่มีเยื่อใยมากได้ดีเหมือนสัตว์กระเพาะรวม (โค กระบือ) ระบบการย่อยอาหารมีหน้าที่ย่อยอาหารที่สุกรกินเข้าไปให้แตกตัวจนมีขนาดเล็กลง เพื่อสามารถดูดซึมไปใช้เสริมสร้างส่วนต่างๆ ของร่างกาย สุกรมีความต้องการโภชนาที่ครบถ้วน คำว่าโภชนาที่นั้นหมายถึง สารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายประกอบด้วย 6 ชนิดคือ

1. น้ำ ให้น้ำสะอาดแก่สุกรตลอดเวลา ปกติสุกรจะกินน้ำประมาณ 5-20 ลิตรต่อวัน ตามขนาดของสุกร

2. โปรตีน มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของสุกร ช่วยสร้างเนื้อเยื่อ และเป็นส่วนประกอบหลักที่สำคัญของร่างกายสัตว์ โปรตีนประกอบด้วย กรดอะมิโนอยู่ประมาณ 30 ชนิด กรดอะมิโนที่จำเป็น 10 ชนิด ได้แก่ ไลซีน เมทไธโอนีน ทริптоเฟน อาร์ยีนิน ฮิสทีดีน ไอโซลูซีน ลูซีน อาลานีน ทรีโอนีน และวาเลีน

3. คาร์โบไฮเดรต เป็นอาหารที่ให้พลังงานที่เรียกง่าย ๆ ว่าอาหาร แป้งและน้ำตาล รวมไปถึงเยื่อใยที่เป็นส่วนประกอบในวัตถุดิบอาหารสัตว์

4. ไขมัน เป็นอาหารที่ให้พลังงาน เช่นเดียวกับคาร์โบไฮเดรต แต่ ให้พลังงานสูงกว่าคาร์โบไฮเดรต 2.25 เท่า

5. แร่ธาตุ แร่ธาตุเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุด สำหรับการ ทำงานของ ร่างกาย มีหน้าที่เสริมสร้างกระดูก และต้านทานโรค ในร่างกายสุกรมีแร่ธาตุ มากกว่า 40 ชนิด ส่วนที่จำเป็นและสำคัญต่อร่างกาย ได้แก่ แคลเซียม ฟอสฟอรัส โซเดียม คลอรีน เหล็ก ทองแดง ไอโอดีน กำมะถัน สังกะสี แมงกานีส โคบอลต์ โปแตสเซียม แมกนีเซียม และซิลิเนียม

6. วิตามิน เป็นสารประกอบอินทรีย์ มีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโต และการดำรงชีวิต วิตามินมีมากถึง 50 ชนิด ส่วนที่จำเป็นในร่างกายสัตว์ ได้แก่ วิตามิน เอ ดี อี บี2 (ไรโบฟลาวิน) ในอาซีน กรดแพนโทธิค โคลีน ไบโอติน และบี12 เป็นต้น

วัตถุดิบอาหารสัตว์

1. อาหารประเภทโปรตีน ได้มาจากพืชและสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 อาหารโปรตีนที่ได้จากพืช ได้แก่

1.1.1 กากถั่วเหลือง เป็นอาหารโปรตีนจากพืชที่ดีที่สุด ได้มาจากถั่วเหลืองที่สกัดน้ำมันออก มีโปรตีนอยู่ระหว่าง 40-44 เปอร์เซ็นต์ ใช้เป็นอาหารสุกรในรูปของกากถั่วเหลืองสกัดน้ำมันด้วยสารเคมี (เป็นเกล็ด, แวน)

และรูปของกากถั่วเหลืองอัดน้ำมัน (แผ่นเค้ก) โปรตีนจากกากถั่วเหลืองมีกรดอะมิโนที่จำเป็นสมดุลย์ เหมาะในการใช้เลี้ยงสุกรทุกระยะการเจริญเติบโต ในเมล็ดถั่วเหลืองดิบไม่เหมาะแก่การนำมาใช้เลี้ยงไก่ และสุกร ทั้งนี้เพราะเมล็ดถั่วเหลืองดิบมีสารพิษชนิดที่เรียกว่า “ตัวยับยั้งทริปซิน” (Trypsin inhibitor) อยู่ด้วย สารพิษนี้จะมีผลไปขัดขวางการย่อยโปรตีนในทางเดินอาหาร ถั่วเหลืองที่เหมาะสมสำหรับใช้ผสมอาหารเลี้ยงสุกรนม อาหารครีฟฟีด อาหารสุกรอ่อน อาหารสุกรเล็ก ได้แก่ถั่วเหลืองอบไขมันสูง (ถั่วเหลืองซึ่งผ่านขบวนการอบให้สุก โดยไม่ได้สกัดน้ำมันออกมีโปรตีน 38%) ส่วนสุกรเล็ก และสุกรขนาดอื่นทั่วไปนิยมใช้กากถั่วเหลืองสกัดน้ำมันด้วยสารเคมี

1.1.2 กากถั่วลิสง เป็นผลผลิตพลอยได้จากการสกัดน้ำมันออก มีโปรตีนอยู่ประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ การใช้กากถั่วลิสงอย่างเดียวในอาหาร จะทำให้สุกรเจริญเติบโตช้า เนื่องจากความไม่สมดุลย์ของกรดอะมิโน ดังนั้นจึงควรใช้กากถั่วลิสงร่วมกับกากถั่วเหลือง และปลาป่นด้วย การเก็บรักษา กากถั่วลิสง ถ้ามีความชื้นสูงจะเสียเร็วเนื่องจากถั่วลิสงเป็นพืชที่มีน้ำมันมาก จึงเก็บไว้นานไม่ได้ จะเกิดการเหม็นหืนและมีราเกิดได้ง่าย ซึ่งเราจะสร้างสารพิษ “อะฟลาท็อกซิน” ซึ่งเป็นอันตรายต่อสัตว์ ดังนั้นควรจะใช้แต่ กากถั่วลิสงที่ใหม่ มีไขมันต่ำ และควรเก็บไว้ในที่ไม้อร้อนและชื้น

1.1.3 กากเมล็ดฝ้าย เป็นผลผลิตพลอยได้จากการสกัดน้ำมัน ออกจากเมล็ดฝ้าย จะมีโปรตีนประมาณ 40-45 เปอร์เซ็นต์ กากเมล็ดฝ้าย มีสารพิษที่มีชื่อว่า “ก๊อสซิพอล” ซึ่งเป็นสารที่ละลายในน้ำมัน จึงเป็นเหตุให้ การใช้อ้อยในพืชจำกัดไม่ควรเกิน 10 เปอร์เซ็นต์ การใช้ในระดับสูงจะทำให้การเจริญเติบโตช้าลง นอกจากนี้การใช้กากเมล็ดฝ้ายควรจะต้องเติมกรดอะมิโน ไลซีนสังเคราะห์ลงไปด้วย

1.1.4 กากมะพร้าว เป็นวัตถุดิบพลอยได้จากโรงงานสกัดน้ำมัน มะพร้าว ถั่วอัดน้ำมันออกใหม่ๆ จะมีกลิ่นหอมน่ากิน มีโปรตีนประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ ถ้าใช้กากมะพร้าวในระดับสูงเลี้ยงสุกรระยะการเจริญเติบโต และขุน จะทำให้การเจริญเติบโตของสุกรช้า ดังนั้นควรจะใช้ในระดับ 10-15 เปอร์เซ็นต์

1.1.5 กากเมล็ดคั่ว เมื่อสกัดน้ำมันออกแล้วจะมีโปรตีนประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ เหมาะที่จะใช้เลี้ยงสุกรรุ่นมากกว่าสุกรระยะอื่น ในปริมาณไม่เกิน 15 เปอร์เซ็นต์ กากเมล็ดคั่วจะทำให้ไขมันจับแข็งตามอวัยวะภายในร่างกายต่างๆ เช่น ลำไส้ เป็นต้น

1.2 อาหารโปรตีนที่ได้จากสัตว์ ได้แก่

1.2.1 ปลาป่น เป็นอาหารโปรตีนที่ได้จากสัตว์ที่ดีที่สุด มีโปรตีนอยู่ระหว่าง 50-60 เปอร์เซ็นต์ คุณภาพของปลาป่นขึ้นอยู่กับชนิดของปลาที่ใช้ทำปลาป่น และสิ่งอื่นปะปนมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งกรรมวิธีการผลิตปลาป่น เช่น ถ้าให้ความร้อนสูง ทำให้คุณค่าทางอาหารต่ำลง ปริมาณกรดอะมิโนในปลาป่นจะต่ำลงเรื่อยๆ ปลาป่นมีคุณค่าทางอาหารสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับโปรตีนจากพืช แต่ถ้าใช้ในอาหารปริมาณสูงและใช้เลี้ยงสุกรตลอดระยะถึงส่งตลาด จะทำให้เนื้อมึนกลิ่นคาวจัด ดังนั้นจึงควรใช้ในระหว่าง 3-15 เปอร์เซ็นต์

1.2.2 เลือดแห้ง ได้จากโรงฆ่าสัตว์ มีโปรตีนค่อนข้างสูง 80 เปอร์เซ็นต์ เป็นโปรตีนที่ย่อยยาก ทำให้การเจริญเติบโตของสุกรต่ำลง ควรใช้ร่วมกับอาหารโปรตีนชนิดอื่นๆ ไม่ควรใช้เกิน 5 เปอร์เซ็นต์

1.2.3 หางนมผง มีโปรตีนปริมาณ 30-40 เปอร์เซ็นต์ และเป็นโปรตีนที่ย่อยง่ายแต่มีราคาแพง จึงนิยมใช้กับอาหารลูกสุกรเท่านั้น

1.2.4 ขนไก่ป่น เป็นอาหารที่ได้จากผลิตผลพลอยได้จากโรงงานฆ่าไก่ มีโปรตีนค่อนข้างสูงถึง 85 เปอร์เซ็นต์ แต่มีคุณค่าทางอาหารเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นโปรตีนที่ไม่สามารถย่อยได้

2. อาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต (แป้งและน้ำตาลให้พลังงาน)

2.1 ปลายข้าว ปลายข้าวและรำละเอียดเป็นผลิตผลพลอยได้จากการสีข้าว ปลายข้าวมีโปรตีน 8 เปอร์เซ็นต์ เป็นวัตถุดิบอาหารที่เหมาะสมในการเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้ปลายข้าวประกอบไปด้วยแป้งที่ย่อยง่ายเป็นส่วนใหญ่ มีไขมันและเยื่อใยในระดับต่ำ (1.0 เปอร์เซ็นต์) เก็บไว้ได้นาน ตรวจสอบ

การปลอมปนได้ง่าย ปลายข้าวที่ใช้เลี้ยงสุกร ควรเป็นปลายข้าวเม็ดเล็ก ปลายข้าวที่มีขนาดใหญ่ควรจะต้องบดให้มีขนาดเล็กลงก่อน แล้วจึงค่อยใช้ผสมอาหาร นอกจากนี้ยังมีปลายข้าวหนึ่ง (ข้าวเปลือกที่เปียกน้ำ หรือมีความชื้นสูง นำมาอบเอาความชื้นออก สีเอาเปลือกออก ปลายข้าวหนึ่งมีสีเหลืองอ่อนหรือสีขาวปนเหลือง) นำมาเลี้ยงสุกรทดแทนปลายข้าวได้ แต่ต้องพิจารณาเรื่องคุณภาพด้วย เช่น การปนของเมล็ดข้าวสีดำ ซึ่งเมล็ดข้าวสีดำมีคุณภาพไม่ดี

2.2 รำละเอียด มีโปรตีนประมาณ 12 เปอร์เซ็นต์ รำละเอียดมีไขมันเป็นส่วนประกอบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และเป็นไขมันที่หืนได้ง่ายในสถานะที่อากาศร้อน หากเก็บไว้เกิน 60 วันไม่เหมาะที่จะนำมาใช้เลี้ยงสัตว์ รำละเอียดมักจะมีการปลอมปนด้วยแกลบป่น ละอองข้าวหรือดินขาวปน ทำให้คุณค่าทางอาหารต่ำลง ถ้าเป็นรำข้าวนาปรังควรระวังเรื่องยาฆ่าแมลงที่ปะปนมาในระดับสูง รำสกัดน้ำมันได้จากการนำเอารำละเอียดไปสกัดเอาไขมันออก ใช้ทดแทนรำละเอียดได้ดีแต่ต้องระวังเรื่องระดับพลังงาน เพราะรำสกัดน้ำมันมีค่าพลังงานใช้ประโยชน์ได้ต่ำกว่ารำละเอียด รำละเอียดมีเยื่อเป็นส่วนประกอบในระดับสูง จึงมีลักษณะฟาม ไม่ควรใช้เกิน 30 เปอร์เซ็นต์ในสูตรอาหาร รำละเอียดมีคุณสมบัติเป็นยาระบาย โดยเฉพาะสูตรอาหารแม่สุกรอุ้มท้องและเลี้ยงลูก จะช่วยลดปัญหาแม่สุกรท้องผูก

2.3 ข้าวโพด มีโปรตีนประมาณ 8 เปอร์เซ็นต์ และมีเยื่ออยู่ในระดับต่ำ เป็นวัตถุดิบอาหารที่เหมาะสมในการผสมเป็นอาหารสุกร ข้าวโพดที่ดีควรเป็นข้าวโพดที่บดอย่างละเอียด ไม่มีมอดกิน ไม่มีสิ่งปลอมปน และที่สำคัญที่สุดจะต้องไม่ขึ้นรา (สารพิษอะฟลาท็อกซิน) และไม่มียาฆ่าแมลงปลอมปน ข้าวโพดสามารถใช้ทดแทนปลายข้าวได้ ข้อเสียในการใช้ข้าวโพดคือมีเชื้อราและยาฆ่าแมลง เนื่องจากการเก็บเกี่ยว และการเก็บรักษาไม่ดีพอ

2.4 ข้าวฟ่าง มีโปรตีนประมาณ 11 เปอร์เซ็นต์ ข้าวฟ่างโดยทั่วไปจะมีสารแทนนิน ซึ่งมีรสฝาดอยู่ในระดับสูง สารแทนนินมีผลทำให้การย่อยได้ของโปรตีนและพลังงานลดลง ดังนั้นจึงเป็นข้อจำกัดในการใช้ข้าวฟ่าง

2.5 มันสำปะหลัง ใช้เลี้ยงสัตว์ในรูปมันสำปะหลังตากแห้งที่เรียกว่า มันเส้น มีโปรตีนประมาณ 2 เปอร์เซ็นต์ มีแป้งมาก มีเยื่อใยประมาณ 4 เปอร์เซ็นต์ ข้อเสียของการใช้มันเส้น คือ จะมีลำต้น, เหง้า และดินทรายปนมาด้วย ดังนั้นจึงควรเลือกใช้มันเส้นที่มีคุณภาพดี เกรดใช้เลี้ยงสุกร ส่วนหัวมันสำปะหลังสดไม่ควรนำมาใช้เป็นอาหารสัตว์เพราะมีสารพิษกรดไฮโดรไซยานิกในระดับสูงมาก และเป็นอันตรายต่อสัตว์ได้ วิธีการลดสารพิษทำได้ 2 วิธีคือ

ก. ทำเป็นมันเส้น โดยหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ ผึ่งแดดอย่างน้อย 3 แดด มันเส้นที่มีคุณภาพดี สามารถใช้ทดแทนปลายข้าวได้ ในกรณีปลายข้าวราคาแพง และมันเส้นราคาถูก (ปลายข้าว 1 กิโลกรัม เท่ากับมันเส้น 0.85 กิโลกรัม + กากถั่วเหลือง 0.15 กิโลกรัม)

ข. ทำเป็นมันหมัก หมักในหลุม หรือในถุงพลาสติก ควรหมักอย่างน้อย 1 เดือน ซึ่งจะลดปริมาณสารพิษกรดไฮโดรไซยานิกให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุกร

3. อาหารประเภทไขมัน

ไขมันจากสัตว์ ได้แก่ ไขมันวัว ไขมันสุกร ส่วนไขมันจากพืช ได้แก่ น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำ เป็นต้น สาเหตุที่ต้องใช้ไขมันในสูตรอาหาร เพื่อเพิ่มระดับพลังงานในสูตรอาหารนั้นให้สูงขึ้น ส่วนใหญ่ใช้ในอาหารสุกรเล็ก โดยเติม 2-5 เปอร์เซ็นต์ในอาหาร ข้อเสียของไขมันมักจะมีกลิ่นหืน และเก็บไว้ได้ไม่นาน

4. อาหารประเภทแร่ธาตุ และวิตามิน

4.1 กระดูกป่น เป็นแหล่งของธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัสที่ดีมาก แต่มีคุณภาพไม่แน่นอน

4.2 ไคแคลเซียมฟอสเฟต ให้ธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัสทำมาจากกระดูก หรือทำจากหิน โดยนำเอาหินฟอสเฟตมาเผา ปกติจะใช้ไคแคลเซียมฟอสเฟตที่มีฟอสฟอรัส 18 เปอร์เซ็นต์ (P 18) หรือสูงกว่า

4.3 เปลือกหอยบด ให้ธาตุแคลเซียมอย่างเดียว

4.4 หัวไวตามินแร่ธาตุ หรือพรีมิกซ์ เป็นส่วนผสมของไวตามินและแร่ธาตุปลีกย่อยทุกชนิดที่สุกรต้องการ และพร้อมที่จะนำมาผสมกับวัตถุดิบอาหารสัตว์อย่างอื่นได้ทันที พรีมิกซ์มีขายตามท้องตลาดทั่วไป

การให้อาหารสุกรระยะต่าง ๆ

1. ลูกสุกรระยะดูคนนมแม่ เริ่มให้อาหารสุกรนมโปรตีน 22 เปอร์เซ็นต์หรืออาหารสุกรอ่อนโปรตีน 20 เปอร์เซ็นต์ เมื่อลูกสุกรมีอายุ 10 วัน ถึงหย่านม (หย่านม 28 วัน) และให้ต่ออีกประมาณ 3 วัน หลังจากหย่านมแล้ว

2. ลูกสุกรระยะหย่านม (หย่านม 28 วัน น้ำหนักประมาณ 6 กิโลกรัม) ให้อาหารสุกรอ่อนโปรตีน 20 เปอร์เซ็นต์ จนถึงอายุ 2 เดือน (น้ำหนักประมาณ 12-20 กิโลกรัม)

3. สุกรระยะน้ำหนัก 20-35 กิโลกรัม ให้อาหารโปรตีน 18 เปอร์เซ็นต์ โดยให้สุกรกินอาหารเต็มที่ สุกรจะกินอาหารวันละ 1-2 กิโลกรัม

4. สุกรระยะน้ำหนัก 35-60 กิโลกรัม ให้อาหารโปรตีน 16 เปอร์เซ็นต์ สุกรจะกินอาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัม

5. สุกรระยะน้ำหนัก 60 กิโลกรัม-ส่งตลาด ให้อาหารโปรตีน 14-15 เปอร์เซ็นต์ สุกรจะกินอาหารวันละ 2.5-3.5 กิโลกรัม

6. การให้อาหารสุกรพันธุ์ทดแทน สุกรตัวที่ต้องการจะเก็บไว้ทำพันธุ์ (ยกเว้นสุกรขุน, สุกรทดสอบพันธุ์) ควรจำกัดอาหารเพื่อไม่ให้อ้วนเกินไป เมื่อสุกรน้ำหนักประมาณ 60 กิโลกรัม ให้อาหารโปรตีน 16 เปอร์เซ็นต์ ให้อาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัม

7. การให้อาหารสุกรพ่อพันธุ์ ให้อาหารโปรตีนประมาณ 15-16 เปอร์เซ็นต์

- พ่อพันธุ์ตัวใหญ่ 150 กิโลกรัมขึ้นไป ให้อาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัม
- พ่อพันธุ์ตัวเล็ก 100-150 กิโลกรัม ให้อาหารวันละ 2 กิโลกรัม

8. การให้อาหารแม่สุกรอุ้มท้อง ให้อาหารโปรตีนประมาณ 15-16 เปอร์เซ็นต์ แม่สุกรจะตั้งท้องประมาณ 114 วัน ควรให้อาหารดังนี้

- แม่สุกรสาวทดแทนให้อาหารวันละ 2 กิโลกรัม
- แม่สุกรหลังจากผสมพันธุ์ให้อาหารวันละ 1.5-2 กิโลกรัม
- แม่สุกรตั้งท้อง 0-90 วัน ให้อาหารวันละ 2 กิโลกรัม
- แม่สุกรตั้งท้อง 90-108 วัน ให้อาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัม (ขึ้นอยู่กับสภาพแม่สุกรอ้วนหรือผอมด้วย)
- แม่สุกรตั้งท้อง 108-114 วัน ให้อาหารวันละ 1-1.5 กิโลกรัม (เมื่อตั้งท้องได้ 108 วัน ให้ย้ายเข้าคอกคลอด)

9. การให้อาหารแม่สุกรหลังคลอด ให้อาหารโปรตีนประมาณ 16 เปอร์เซ็นต์

- คลอดลูกแล้ว 0-3 วัน ให้อาหารวันละ 1-2 กิโลกรัม
- คลอดลูก 3-14 วัน ให้อาหารวันละ 2-3.5 กิโลกรัม
- คลอดลูก 14 วันขึ้นไป ให้อาหารเต็มที่เท่าที่แม่สุกรจะกินอาหารได้ หรือประมาณวันละ 4-6 กิโลกรัม ในกรณีที่แม่สุกรมีลูก 7 ตัวขึ้นไป (ควรให้อาหารแม่สุกรวันละ 3 ครั้ง เป็นอย่างน้อย ตามสภาพของแม่สุกร ระวังอย่าให้แม่สุกรพอม)

10. การให้อาหารแม่สุกรหลังหย่านม ให้อาหารโปรตีนประมาณ 15-16 เปอร์เซ็นต์

- แม่สุกรหย่านมในวันแรก ให้อาหารวันละ 1-1.5 กิโลกรัม
- แม่สุกรหย่านมจาก 2 วันขึ้นไป จนถึงแม่สุกรเป็นสัด (แต่ไม่ควรเกิน 15 วัน) ให้อาหารวันละ 3-4 กิโลกรัม เพื่อให้แม่สุกรสมบูรณ์พันธุ์เร็วขึ้นและเพิ่มการตกไข่
- แม่สุกรเป็นสัดและผสมพันธุ์แล้ว ลดอาหารลงเหลือวันละ 1.5-2 กิโลกรัม

- แม่สุกรไม่เป็นสัดเกิน 15 วัน แสดงว่าแม่สุกรผิดปกติ ให้ลดอาหารลงเหลือวันละ 2 กิโลกรัม และหาวิธีการทำให้แม่สุกรเป็นสัด โดยทำให้แม่สุกรเกิดความเครียด ใช้วิธีต้อนขังรวมกัน (แม่สุกรขนาดน้ำหนักตัวใกล้เคียงกัน) หรือขังสลับคอกทุก ๆ 10 วัน ส่วนใหญ่แม่สุกรก็จะเป็นสัด ถ้าหากปฏิบัติเช่นนี้แล้วภายใน 1 เดือน แม่สุกรยังไม่เป็นสัด ควรคัดแม่สุกรออกไปจากฝูง

ข้อแนะนำในการเลือกใช้อาหารเลี้ยงสุกร

1. ผสมอาหารใช้เองในฟาร์ม ต้องรู้จักเลือกวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพดี วัตถุดิบตัวหลัก ๆ ได้แก่ กากถั่วเหลือง ปลาป่น ปลาขี้ขาว ข้าวโพด รำละเอียด และวิตามินแร่ธาตุในรูปของพรีมิกซ์ แล้วนำวัตถุดิบมาผสมตามสูตรและความต้องการของสุกรแต่ละขนาด โดยใช้เครื่องผสมอาหาร หรือผสมด้วยมือก็ได้แต่สะดวก โดยอาศัยหลักผสมจากส่วนย่อยที่มีปริมาณน้อย ๆ ก่อน แล้วจึงผสมเข้ากับส่วนใหญ่ วิธีนี้จะประหยัด สามารถเลือกใช้อาหารราคาถูก และหาได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นการลดต้นทุนการผลิตได้มาก ซึ่งในเอกสารนี้มีสูตรอาหารที่ใช้เลี้ยงสุกรตั้งแต่สุกรนมจนถึงสุกรพ่อแม่พันธุ์

2. ใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูป ตั้งแต่สุกรนม สุกรอ่อน สุกรเล็ก สุกรรุ่น สุกรขุน และสุกรพันธุ์ ข้อดีคือสะดวกในการใช้และจัดหา ซึ่งอาหารสำหรับสุกรแต่ละขนาด จะมีจำหน่ายตามท้องตลาด ข้อเสียคือราคาจะแพง และผู้ใช้ไม่ทราบชัดเจนว่าอาหารเม็ดสำเร็จรูปประกอบด้วยวัตถุดิบอะไรบ้าง

3. ใช้หัวอาหารสำเร็จ (ส่วนใหญ่จะมีโปรตีนประมาณ 32-36 เปอร์เซ็นต์ และผสมวิตามินแร่ธาตุไว้ด้วยแล้ว) ใช้ผสมกับปลาขี้ขาว ข้าวโพด รำละเอียด ตามอัตราส่วนน้ำหนักที่ระบุจำนวนวัตถุดิบข้างถุงอาหาร การใช้ในสุกรแต่ละขนาดให้ค่านึงถึงเปอร์เซ็นต์โปรตีนในอาหารผสมด้วย

โรงเรือนสุกร

โรงเรือนที่ดีจะสะดวกในการจัดการฟาร์ม สุกรจะอยู่ภายในคอกอย่างสบาย ขั้นตอนในการสร้างโรงเรือนสุกรมีดังนี้

1. **สถานที่ก่อสร้างโรงเรือนสุกร** ควรเป็นที่ดอนน้ำไม่ท่วม มีที่ระบายน้ำได้ดี ห่างไกลจากที่ชุมนุมชน ตลาด และผู้เลี้ยงสุกรรายอื่น

2. **สร้างโรงเรือนสุกรตามแนวตะวันออก-ตะวันตก** และระยะห่างของแต่ละโรงเรือนประมาณ 20-25 เมตร เพื่อแยกโรงเรือนออกจากกันเป็นสัดส่วน

3. **ลักษณะของหลังคาโรงเรือนสุกรมี 5 แบบด้วยกัน** ดังตามรูป

3.1 แบบเพิงหมาแหงน โรงเรือนแบบนี้สร้างง่าย ราคาก่อสร้างถูก แต่มีข้อเสีย คือ แสงแดดจะส่องมากเกินไปในฤดูร้อน ทำให้อุณหภูมิภายในโรงเรือนสูง ในฤดูฝนน้ำฝนจะสาดเข้าไปในโรงเรือนได้ง่าย ทำให้ภายในโรงเรือนชื้นแฉะ ข้อเสียอีกอย่างหนึ่ง หากมุงหลังคาด้วยหญ้าคา แผลก และจากจะต้องให้มีความลาดเอียงของหลังคาในระดับลาดชันสูง เพื่อให้น้ำฝนไหลลงจากหัวคอกไปท้ายคอกได้สะดวก มิฉะนั้นจะทำให้น้ำฝนรั่วลงในตัวโรงเรือน

3.2 แบบเพิงหมาแหงนกลาย จะเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นกว่าแบบเพิงหมาแหงน แต่มีข้อดีสามารถใช้บังแสงแดด ป้องกันฝนสาดได้ดีขึ้น

3.3 แบบหน้าจั่ว ราคาก่อสร้างจะสูงกว่าสองแบบแรก แต่ดีกว่ามาก ในแง่การป้องกันแสงแดดและฝนสาด โรงเรือนแบบนี้ถ้าสร้างสูงจะดี เนื่องจากอากาศภายในโรงเรือนจะเย็นสบาย แต่ถ้าสร้างต่ำหรือเตี้ยเกินไป จะทำให้อากาศภายในโดยเฉพาะตอนบ่ายร้อนอบอ้าว อากาศร้อนจะไม่มีช่องระบายออกด้านบนของหลังคา

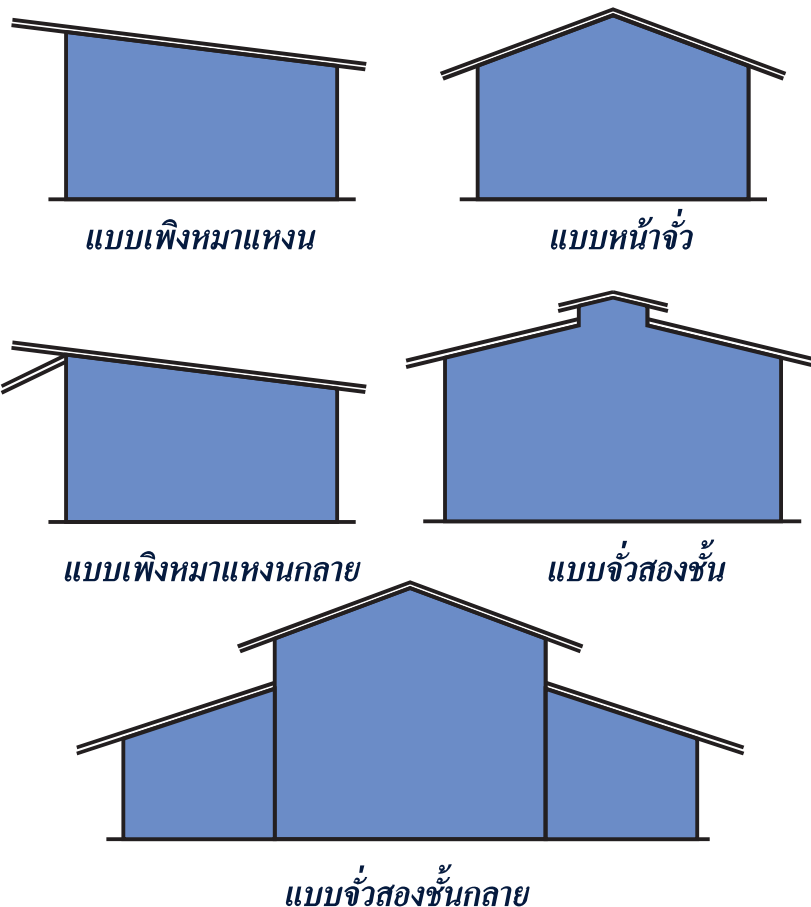
3.4 แบบจั่วสองชั้น เป็นแบบที่นิยมสร้างกันทั่วไป มีความปลอดภัยจากแสงแดดและฝนมาก อากาศภายในโรงเรือนมีการระบายถ่ายเทได้ดี แต่ราคาก่อสร้างจะสูงกว่าสามแบบแรก แต่ก็นับว่าคุ้มค่า ข้อแนะนำก็คือ ตรงจั่วบนสุด ควรให้ปีกหลังคาบนยื่นยาวลงมาพอสมควร ทั้งนี้เพื่อป้องกันฝนสาดเข้า

ในช่องจั่ว ในกรณีที่ฝนตกแรง ทำให้คอกภายในชื้นแฉะ โดยเฉพาะลูกสุกร จะเจ็บป่วย เนื่องจากฝนสาดและทำให้อากาศภายในโรงเรือนมีความชื้นสูง

3.5 แบบจั่วสองชั้นกลาย มีคุณสมบัติคล้ายๆ กับแบบจั่วสองชั้น หลังคาโรงเรือนแบบนี้ เพื่อต้องการขยายเนื้อที่ในโรงเรือนให้กว้างใหญ่ขึ้น และจะดีในแง่ป้องกันฝนสาดเข้าในช่องจั่วของโรงเรือน

4. **วัสดุที่ใช้มุงหลังคา** ขึ้นอยู่กับงบการลงทุน วัสดุที่ใช้ เช่น กระเบื้อง อะลูมิเนียม สังกะสี แผลก และจาก เป็นต้น

5. **ความสูงและความกว้างของโรงเรือน** ถ้าโรงเรือนสูงและกว้าง จะมีส่วนช่วยให้ภายในโรงเรือนเย็นสบาย ถ้าเลี้ยงสุกรขุนมักจะสร้างคอกเป็น 2 แถว มีทางเดินอยู่ตรงกลาง ขนาดของคอก ด้านหน้ากว้าง 4 เมตร ยาวไป ด้านท้ายคอก 3.5 เมตร (ข้างสุกรขุนคอกละ 8-10 ตัว) หลังคาจั่ว 2 ชั้น ควสูงประมาณ 8 เมตร ความยาวของโรงเรือนตามความเหมาะสม 20-100 เมตร

รูปแสดงตัวอย่างโรงเรือนแบบต่าง ๆ

6. พื้นคอก โดยทั่วไปสร้างโรงเรือนเลี้ยงสุกรด้วยพื้นคอนกรีต ซึ่งจะประหยัดเงินลงทุน ยกเว้นถ้าจะสร้างโรงเรือนสุกรพ่อแม่พันธุ์ อาจจะเป็นพื้นสองชั้นหรือเรียกว่าพื้นสแต็ค (พื้นสแต็คสำเร็จรูปเป็นแผ่น มีรูเป็นช่อง ๆ สำหรับให้น้ำไหลจากพื้นชั้นบนลงไปพื้นชั้นล่าง) ใช้งบลงทุนมาก แต่สะดวกในการจัดการดูแลสุกรพ่อแม่พันธุ์ และแม่สุกรเลี้ยงลูก

7. ผนังคอก ทั่วๆ ไป มักใช้อิฐบล็อก เบ้าปูน ลวดตัก ไม้ขนาด 1.5 นิ้ว x 3 นิ้ว ความสูงของผนังคอกจะสูงประมาณ 1 เมตร ถ้าเป็นสุกรพ่อแม่พันธุ์ควรสูง 1.2 เมตร

ชนิดของโรงเรือน

1. โรงเรือนสุกรพันธุ์ มีคอกพ่อแม่พันธุ์ แม่พันธุ์ท้องว่าง แม่พันธุ์อุ้มท้อง และคอกคลอด

- คอกพ่อแม่พันธุ์ขนาด 2x2.2 เมตร สูง 1.2 เมตร (กว้างxยาวxสูง)
- คอกแม่พันธุ์ท้องว่างขนาด 0.6x2.2 เมตร สูง 1 เมตร
- คอกแม่พันธุ์อุ้มท้องขนาด 1.2x2.2 เมตร สูง 1 เมตร
- คอกคลอด ขนาด 2x2.2 เมตร สูง 1 เมตร (ช่องแม่คลอดขนาด 0.6x2.2 เมตร สูง 1 เมตร ที่เหลือจะเป็นบริเวณสำหรับลูกสุกร)

คอกพ่อแม่พันธุ์สุกร

คอกแม่สุกรท้องว่าง

คอกแม่พันธุ์ท้องว่าง

คอกแม่สุกรอุ้มท้อง

คอกสุกรคลอด

คอกสุกรคลอด

- สำหรับเกษตรกรรายย่อยคอกแม่พันธุ์ที่เหมาะสม ควรมีขนาด 1.5x2.0 เมตร สามารถใช้เป็นคอกเลี้ยงขังเดี่ยว และใช้เป็นคอกคลอดได้ด้วย ถ้าใช้เป็นคอกคลอดให้ทำช่องไม้ขนาดกว้าง 60 เซนติเมตร ยาว 2.0 เมตร ให้แม่สุกรอยู่ในช่องคลอด ส่วนลูกสุกรปล่อยอยู่รอบๆ ช่องคลอด (ภายในคอกคลอด)

2. โรงเรือนสุกรเล็กและสุกรรุ่น

- คอกสุกรเล็ก (ลูกสุกรหย่านมหรือน้ำหนักประมาณ 6-20 กิโลกรัม) ขนาด 1.5x2 เมตร สูง 0.8 เมตร
- คอกสุกรรุ่น (สุกรขนาด 20-35 กิโลกรัม) ขนาด 2x3 เมตร สูง 1 เมตร

คอกอนุบาล

คอกอนุบาล

3. โรงเรือนสุกรขุน

คอกสุกรขุนนิยมสร้างคอกเป็น 2 แถว มีทางเดินอยู่ตรงกลาง มีรางอาหารอยู่ด้านหน้า ก๊อกน้ำอัตโนมัติอยู่ด้านหลังคอก ก๊อกน้ำสูงจากพื้นคอกประมาณ 50 เซนติเมตร ขนาดของคอก 4x3.5 เมตร ผนังกันคอกสูง 1 เมตร ขังสุกรขุนขนาด 60-100 กิโลกรัม ได้ 8-10 ตัว ส่วนความยาวของโรงเรือนก็ขึ้นอยู่กับจำนวนของสุกรขุนที่เลี้ยงว่าต้องการความยาวของโรงเรือนเท่าใด สุกรขุนถ้าเลี้ยงบนพื้นคอนกรีต จะใช้พื้นที่ประมาณ 1.2-1.8 ตารางเมตร/ตัว

โรงเรือนสุกร

ลักษณะระบบของโรงเรือนสุกร

1. โรงเรือนระบบเปิด หมายถึงโรงเรือนที่ควบคุมสภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติ และอุณหภูมิจะแปรไปตามสภาพของอากาศรอบโรงเรือน
2. โรงเรือนระบบปิด หมายถึงโรงเรือนที่สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของสุกร ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศและแสงสว่าง สามารถป้องกันพาหะนำโรคได้ โรงเรือนปิด เช่น โรงเรือนอีแวป (Evaporative Cooling System) เป็นต้น ราคาลงทุนครั้งแรกค่อนข้างแพง แต่สุกรจะอยู่สุขสบายและโตเร็ว

โรงเรือนระบบ *Evaporative Cooling System*

การสุขาภิบาล การป้องกันโรค และโรคติดต่อในสุกร

การสุขาภิบาล หมายถึงการจัดการเพื่อให้สัตว์อยู่อย่างสบาย ปลอดภัยจากเชื้อโรคต่างๆ การทำคอกให้สะอาด การให้อาหารที่ดี และการจัดการที่จะเป็นประโยชน์ต่อการผลิตสุกร

การทำความสะอาดคอกสุกร ควรทำความสะอาดคอกสุกรทุกวัน (โดยการกวาดแห้งด้วยไม้กวาด ตักเอามูลสุกรออก) และล้างคอกด้วยน้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง ควรล้างคอกด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคเดือนละครั้ง นอกจากนี้ควรทำบ่อเก็บมูลสุกร เพื่อป้องกันกลิ่นและของเสียจากมูลสุกรไปรบกวนเพื่อนบ้าน

วิธีการป้องกันกำจัดกลิ่น และของเสียจากฟาร์มสุกร

เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาหมอกลิ่นมูลสุกรจากฟาร์มสุกร ไปรบกวนชาวบ้านใกล้เคียงให้รำคาญ ตลอดจนการระบายน้ำเสียจากฟาร์มสุกรลงสู่แม่น้ำ ดังนั้นผู้เลี้ยงสุกรควรจะต้องคำนึงถึงการป้องกันกำจัดกลิ่น และการเก็บของเสียจากฟาร์มสุกร ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการจัดการดังนี้

1. บ่อไบโอแก๊ส ฟาร์มเลี้ยงสุกรขนาดใหญ่เลี้ยงสุกรหนึ่งพันตัวขึ้นไป ควรสร้างบ่อไบโอแก๊ส เพื่อเก็บมูลสุกร และนำพลังงานจากบ่อไบโอแก๊ส ซึ่งอยู่ในรูปของแก๊สเปลี่ยนเป็นพลังงานไฟฟ้า ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานในฟาร์มสุกร หรือนำแก๊สที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาหารและกกลูกสุกร เป็นต้น

2. บ่อบำบัดน้ำเสีย การทำฟาร์มสุกรควรมีการจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสีย โดยเฉพาะฟาร์มสุกรที่เลี้ยงสุกรใกล้กับแม่น้ำ บ่อบำบัดน้ำเสียประกอบไปด้วย บ่อตกตะกอน บ่อหมักและบ่อฝิ่ง น้ำล้างคอกสุกรที่ผ่านการบำบัดแล้ว จะลดความสกปรกและลดกลิ่นเน่าเหม็นของมูลสุกร

บ่อบำบัดน้ำเสีย

3. บ่อเกรอะ ในฟาร์มสุกรของเกษตรกรรายย่อยที่ไม่สามารถสร้างบ่อไบโอแก๊สหรือบ่อบำบัดน้ำเสีย ควรสร้างบ่อเกรอะไว้เก็บมูลสุกร ขนาดของบ่อเกรอะขึ้นอยู่กับจำนวนสุกรที่เลี้ยง ลักษณะของบ่อเกรอะก็เหมือนกับส้วมซึมที่ใช้ตามบ้านคน ประกอบด้วย 2 บ่อ บ่อแรกจะเป็นบ่อตกตะกอน ของแข็งจะตกตะกอนลงที่บ่อแรก ส่วนที่เป็นของเหลวจะไหลต่อออกไปยังบ่อที่สอง และของเหลวจากบ่อที่สองจะซึมลงไปในดินหรือต่อท่อระบายสู่ข้างนอกต่อไป ของเหลวที่ระบายออกไปก็จะได้รับการบำบัดบ้างแล้ว

4. การใช้สารจุลินทรีย์ เช่น สารอี.เอ็ม (Effectives Microorganisms) ราคาค่อนข้างแพงตามโรงเรือน ตามกองมูลสุกร หรือราดตามบ่อน้ำเสียที่รองรับมูลสุกร สารอี.เอ็มจะช่วยในการลดกลิ่นในฟาร์มสุกร (สารอี.เอ็มนี้เท่าที่ทราบสามารถติดต่อขอซื้อได้ในราคาถูก ที่ศูนย์โยเร ต.ทับทิม อ.แก่งคอย จ.สระบุรี) สารอี.เอ็ม มีวิธีการเก็บ และหมักเชื้อ (ต่อเชื้อได้เอง) เพื่อนำไปใช้ได้เป็นระยะเวลานาน

การป้องกันโรค

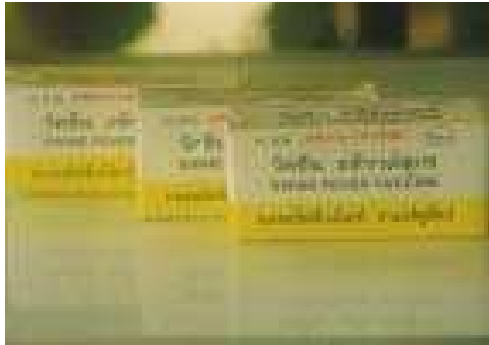
หมายถึง การป้องกันโรคที่จะเกิดขึ้นกับสุกร ป้องกันได้โดยการฉีดวัคซีน และการสุขาภิบาลคอกให้สะอาด

โรคที่สำคัญในสุกร

1. โรคอหิวาต์สุกร

เป็นโรคที่ระบาดรุนแรง เกิดจากเชื้อไวรัส พบว่าเป็นได้กับสุกรทุกอายุ เมื่อเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายโดยการกินอาหาร กินน้ำ หายใจหรือโดยทางบาดแผลที่ผิวหนัง ใช้เวลาฟักตัว 3 วัน ถึง 3 สัปดาห์ แต่โดยทั่วไปประมาณ 7 วัน อาการที่พบคือ มีไข้สูง 105-108 องศาฟาเรนไฮต์ สุกรจะเบื่ออาหาร ซึม เยื่อตาอักเสบ (มีขี้ตา) ท้องผูก (ขี้เป็นเม็ด) และท้องร่วง (ขี้เป็นน้ำ)

อาจพบอาการอาเจียนร่วมด้วย ผิวหนังบริเวณหู คอ ท้อง และด้านในของ ขาหนีบ จะพบจุดเลือดออกเล็กๆ ทำให้ผิวหนังนั้นมีสีแดง และต่อมาจะ เปลี่ยนเป็นสีม่วง ในแม่สุกรท้องอาจเกิดการแท้งลูก ติดต่อกับสุกรตัวหนึ่ง ไปยังตัวอื่นได้รวดเร็วมาก ภายใน 7 วัน อาจเกิดโรคอหิวาต์ได้ทั้งฟาร์มเมื่อ สุกรเป็นโรคอหิวาต์แล้ว อัตราการตายสูงถึง 90 เปอร์เซ็นต์ และไม่มีทางรักษา

การป้องกัน ทำวัคซีนเมื่อลูกสุกรอายุประมาณ 6 สัปดาห์ และสำหรับสุกรพ่อแม่พันธุ์ ควร ทำวัคซีนทุก 6 เดือน ห้ามทำวัคซีนกับสุกร ที่อ่อนแอหรือสัตว์ป่วย หรือในสุกรตั้งท้อง แก่ใกล้คลอด

2. โรคปากและเท้าเปื่อย

เป็นโรคติดต่อที่รุนแรง ติดต่อกันได้อย่างรวดเร็วในสัตว์กีบคู่ (โค, กระบือ, แพะ, แกะ, สุกร) โรคนี้เป็นได้กับสุกรทุกอายุ อัตราการเกิดโรคสูง แต่อัตราการตายต่ำ เกิดจากเชื้อไวรัส ซึ่งในเมืองไทยขณะนี้พบอยู่ 3 ชนิด คือ โอ เอ และเอเซียวัน (ชนิดโอรุนแรงที่สุด) เมื่อเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายสุกรแล้ว จะใช้เวลาในการฟักโรคประมาณ 3-6 วัน สุกรจะเริ่มแสดงอาการป่วยออกมา ให้เห็น อาการที่พบได้คือ มีตุ่มน้ำใสที่บริเวณปลายจมูก ปาก ลิ้น ริมฝีปาก เหงือก และผิวหนังบริเวณไรกีบ ต่อมาตุ่มน้ำใสจะแตก นอกจากนี้ยังพบ อาการไข้สูง เบื่ออาหาร น้ำลายยืด ขาเจ็บ กีบลอกหลุด และน้ำหนักลด

การป้องกัน ทำวัคซีนลูกสุกรอายุประมาณ 7 สัปดาห์ และให้ทำวัคซีนอีกครั้ง ในอีก 2 สัปดาห์ต่อมา และสำหรับสุกรพ่อแม่พันธุ์ ทำวัคซีนทุก ๆ 4-6 เดือน

นอกจากนี้ก็มีโรคติดต่อในสุกรชนิดอื่นซึ่งมีความสำคัญ ต้องอาศัยวิธีป้องกันโรค เช่น โรคพิษสุนัขบ้าเทียม โรคโพรงจมูกอักเสบ โรค ที.จี.อี. (โรคกระเพาะอาหารและลำไส้อักเสบติดต่อ) โรคไขหวัดใหญ่ โรคไฟลามทุ่ง เป็นต้น

การใช้ยาป้องกันและรักษาสุกรเจ็บป่วย

ในการป้องกันและรักษาสุกรเจ็บป่วยด้วยยาชนิดต่าง ๆ เป็นเรื่องละเอียดและจำเป็นต้องปรึกษาสัตวแพทย์ ในเอกสารเล่มนี้จะกล่าวถึงเรื่องยาพอสังเขปเท่านั้น

1. ยาปฏิชีวนะ เป็นสารที่สกัดจากจุลินทรีย์บางชนิด ซึ่งสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อโรค หรือทำให้เชื้อโรคนั้น ๆ ถูกทำลายได้ ยาปฏิชีวนะใช้ในการป้องกันและรักษาโรค เช่น โรคปอดบวม หลอดลมอักเสบ การอักเสบต่างๆ แผลมีหนอง โรคทางเดินอาหาร โรคติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ มดลูกอักเสบ โลหิตเป็นพิษ เป็นต้น ยาในกลุ่มนี้ เช่น เพนนิซิลิน สเตรปโตมัยซิน เพนสเตรปโตมัยซิน แอมพิซิลิน กานามัยซิน เทตราไซคลิน อ็อกซีเตตราไซคลิน คลอเตตราไซคลิน นีโอมัยซิน ลินโคสเปคโตมัยซิน เป็นต้น

2. ยาฆ่าพยาธิ เป็นยาที่สังเคราะห์ขึ้นมา เพื่อใช้ป้องกันและรักษาโรค ยาในกลุ่มนี้ เช่น สโตรเมซ ไบรีน่า ไตรซัลฟาน ไตรเวททริน เวซูลอง ซัลเมท ซัลฟาเมอราซีน ซัลฟาควิน็อกซาไลน์ ซัลฟาเมทาซีน ซัลฟาไดอาซีน ซัลฟานิลาไมด์ ซัลฟาไทอาโซน เป็นต้น

3. ยาบำรุง ส่วนใหญ่เป็นยาเข้าในรูปแบบฟอสฟอรัส แคลเซียม แมกนีเซียม น้ำตาลกลูโคส ตลอดจนวิตามิน และแร่ธาตุที่จำเป็นสำหรับร่างกาย ช่วยกระตุ้นให้การดูดซึมของระบบการย่อยอาหารให้ดีขึ้น ยาในกลุ่มนี้ เช่น โทโนฟอสฟาน อารีซิล คาโตซาล ไวตาเล็กซ์ อมิโนไลท์ คาลมาเด็ก (แคลเซียมโบโรกลูโคเนท) ไวตามินเอชนิดฉีด วิตามินบี-คอมเพล็กซ์ มัลติวิตามิน เป็นต้น

4. ยามาเชื้อโรค ใช้ล้างคอกโดยทั่วไป เช่น ไอซาล ซานิตัส เซฟลอน ไอโอเฟค ไอโอดีน ฟอร์มาลิน จุนสี น้ำยาไลโซน โซดาไฟ คลอรีน ปูนขาว วันคลีน แบทเทิลส์ ไบโอเทน ไบโอซิค ไบโอดีน ฟาร์มฟลูอิดเอส เป็นต้น ซึ่งมีวิธีการและข้อจำกัดในการใช้แตกต่างกัน ควรศึกษาให้เข้าใจก่อนใช้งาน

5. ยามาพยาธิภายนอก ใช้ฆ่าพวกเห็บ เหา ไร จีเรียน จีเรียนแห้ง ในสุกร เช่น เอ็นโก้ เอ็นโก้ ฟอสเปรย์ มาลาเฟซ มาลาไรออน เซฟวินส์ เฮอร์เม็ก อาซุนโทน เนกูวอน ยาฉืดไอโวเม็ก โพรเร็ค เป็นต้น

6. ยาถ่ายพยาธิ ยาฆ่าพยาธิในลำไส้ของสัตว์ที่ใช้กันมากที่สุด คือ ตัวยาปีพเพอร์ราซีน คาร์บอนเตตราคลอไรด์ ไพแรนเทลทาร์เทรต ไทอะเบนดาโซล เป็นต้น ชื่อการค้าได้แก่ เวอร์บาน ดาวซิน ฮอกโทซาน วอร์ม-เอ็กซ แบนมินซ์ ไอโวเม็ก (สำหรับฉืด) เลมิโซล 10% เลวาไซค์ ลีวาลิน 10% เป็นต้น

7. ยาที่ใช้กรอกปากลูกสุกร เพื่อป้องกันและรักษาลูกสุกรท้องเสีย เช่น ฟาร์โมซินป้ายลิน (บับปากลูกสุกร ตัวยาคลอเทตราไซคลิน ไฮโดรคลอไรด์) โคโล-การ์ด (บับปากลูกสุกร ตัวยาสเตรปโตมัยซินซัลเฟต ซัลฟาไรอาโซน อะโทรฟีนซัลเฟต) ไดอะตรีมชนิดน้ำ (บับปากลูกสุกร ตัวยาไตรเมโทพริม ซัลฟาไดอาซีน) โนโรดีนชนิดน้ำ (บับปากลูกสุกร ตัวยาซัลฟาไดอาซีน ไตรเมโทพริม) เป็นต้น นอกจากนี้อาจจะใช้ยาผงละลายน้ำให้ลูกสุกรกิน หรือกรอกปากลูกสุกรก็ได้ เช่น นีโอมิคซ์ 325 เคดี-นีโอ เป็นต้น

8. ยาใส่แผล ใช้ใส่แผลสดและแผลเรื้อรัง เช่น ทิงเจอร์ไอโอดีน ยาเหลือง เจนเชียนไวโอเลต (ยาสีม่วง) ซัลฟานิลาไมด์ เนกาซันท์ ลูกเหม็น (ใช้ฆ่าหนอนในแผลเรื้อรัง) สครูวอร์ม จีฟั้งซัลฟานิลาไมด์ จีฟั้งกำมะถัน แอลกอฮอล์ เป็นต้น

9. ฮอร์โมน ฮอร์โมนที่ใช้ในการกระตุ้นลมเบ่งในแม่สุกร เช่น ฮอร์โมน อ็อกซีโทซิน ส่วนฮอร์โมนพรอสตาแกลนดิน เอฟ 2 อัลฟา (Prostaglandin $F_{2\alpha}$ ชื่อการค้า ลูทาไลต์) เป็นฮอร์โมนที่ใช้ฉีดในแม่สุกร เพื่อใช้กำหนดช่วง ระยะเวลาคลอดให้แม่สุกร ทำให้สะดวกในการจัดการ หรือใช้ในกรณีที่แม่สุกร ครบกำหนดคลอดแล้ว (114 วัน) แต่ไม่คลอดหลังจากฉีดแล้วจะช่วยให้ แม่สุกรคลอดลูกภายใน 36 ชั่วโมง ในการใช้ฮอร์โมนให้ศึกษาวิธีการใช้ให้ ละเอียด และควรปรึกษาสัตวแพทย์เพราะอาจส่งผลกระทบต่อสัตว์และผู้ใช้ได้

10. วัคซีน เพื่อป้องกันโรคโลหิตจางในลูกสุกร เช่น ไฟเด็กซ์ ไมโอเฟอร์ พิกซ์เดิร์ก ไอรอน-เดิร์กทราน โรนาเด็ก เป็นต้น

การฉีดยาและการจับสุกรตัวโตฉีดยา

การฉีดยาในเอกสารเล่มนี้ จะกล่าวถึงเน้นเฉพาะการฉีดยาเข้า กล้ามเนื้อ และฉีดยาเข้าใต้ผิวหนังเท่านั้น การฉีดยาหรือฉีดวัคซีนในสุกร ตัวเล็กคงจะไม่มีปัญหา เพราะสามารถจับสุกรได้ง่าย ส่วนสุกรตัวโตคงจะต้องมี วิธีการจับสุกรให้ยี่นึ่ง เพื่อสะดวกในการฉีดยา

1. การฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อ (Intramuscular injection)

ตำแหน่งที่ฉีดยา สุกรตัวโตฉีด ตรงกล้ามเนื้อบริเวณคอ ห่างจากโคนหู ประมาณ 2 นิ้ว ใช้เข็มเบอร์ 18 ยาว 1.5 นิ้ว โดยแทงเข็มในลักษณะตั้งฉากกับ จุดที่แทงเข็ม สุกรตัวเล็กควรฉีดที่บริเวณ กล้ามเนื้อขาหลังด้านในโดยใช้เข็มขนาด และความยาวลดลงตามขนาดสุกร

2. การฉีดยาเข้าใต้ผิวหนัง (Subcutaneous injection)

ตำแหน่งที่ฉีด นิยมฉีดใต้ผิวหนัง ห่างจากโคนหูประมาณ 2-3 นิ้ว โดยดึงหนังขึ้นแทงเข็มให้ผ่านชั้นผิวหนังเข้าไปในระหว่างชั้นผิวหนังกับชั้นกล้ามเนื้อ โดยแทงเข็มเฉียงๆ ต้องใช้เข็มที่แหลมคม ตำแหน่งที่ฉีดอื่นๆ เช่น บริเวณกึ่งกลาง

ของขาหน้า โดยแทงเข็มขนานกับลำตัว หรือฉีดตรงบริเวณซอกรักแร้ขาหน้า ก็ได้เข็มควรมีความคมมาก

3. การจับสุกรตัวโตฉีดยา

ใช้เชือกหรือลวดผูกปาก โดยทำเป็นบ่วงรัดเหนือเขี้ยวในปากสุกร รัดเชือกให้แน่น นำปลายเชือกอีกด้านหนึ่งไปผูกไว้กับเสา ปกติธรรมชาติของสุกรเมื่อโดนเชือกผูกปากสุกรจะถอยหลังเต็มที่ ทำให้สามารถจับสุกรฉีดยาได้ง่าย

การเคลื่อนย้ายสุกร

เพื่อป้องกันสุกรตายในระหว่างขนย้ายให้ควรปฏิบัติดังนี้

1. การเตรียมรถยนต์ ปูพื้นรถยนต์ด้วยฟางหรือหญ้าแห้ง หรือ ต้นกล้วยหรือดินทราย เพื่อป้องกันสุกรลื่น ถ้าเป็นสุกรพ่อพันธุ์ควรจัดเตรียมกรง ถ้าขนย้ายสุกรจำนวนมากให้จัดเตรียมแผงกันเป็นล๊อค เพื่อป้องกันสุกรไหลทับกันตาย และต้องมีแผงกันท้ายรถยนต์ด้วย รถยนต์ต้องมีหลังคา ผ้าใบหรือตาข่ายกรองแสง เพื่อป้องกันแดดและฝน

2. การจัดการสุกรเมื่อขึ้นรถยนต์แล้ว ในระหว่างการเคลื่อนย้ายระวังอย่าให้สุกรร้อน ควรฉีคน้ำให้สุกรเมื่อขึ้นรถยนต์ให้ชุ่มทั้งตัว หรือใช้

น้ำแข็งก้อนใหญ่ (เป็นมือ) ทบ วางบนฟางพื้นรถยนต์เพื่อช่วยทำให้เย็นขึ้น และให้สุกรเลียเพื่อลดความเครียด ขณะเดินทางไม่ควรหยุดพักรถยนต์โดย ไม่จำเป็น ถ้าสังเกตว่าสุกรมีอาการบ่งบอกว่าร้อน เช่น หายใจหอบ ให้แวะ ฉีดน้ำให้แก่สุกร โดยราดน้ำที่บริเวณหัวสุกรก่อน จากนั้นจึงราดบริเวณ ลำตัว และควรเลือกเดินทางในขณะที่อากาศเย็นสบาย ไม่ร้อนมากนัก เช่น ตอนบ่ายใกล้ค่ำ หรือตอนกลางคืน เป็นต้น

3. การจัดการเมื่อสุกรถึงปลายทาง เมื่อถึงฟาร์มปลายทางหลังจาก นำสุกรลงจากรถแล้ว ควรให้สุกรพักผ่อนสักกระยะหนึ่ง ไม่ควรรีบร้อนให้น้ำและ อาหารทันที จากนั้นให้หาน้ำสะอาดให้กิน ควรละลายเกลือแร่ (อิเล็กโทรไลต์) หรือวิตามินกับน้ำสะอาดให้สุกรกินในช่วง 3-5 วันแรก และให้ทำการกัก โรคสุกรโดยแยกสุกรเลี้ยงต่างหาก เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน (ในกรณี ที่สามารถปฏิบัติได้)

ผู้เลี้ยงสุกรจะได้ผลกำไรอย่างไร

ผลกำไรของผู้เลี้ยงสุกรจะได้จากสุกรขุนที่โตเร็ว ใช้อาหารน้อย เนื้อแดงมาก (ไขมันบาง) และจากแม่ที่ให้ลูกคอกเลี้ยงลูกเก่ง ข้อดีทั้ง 4 ข้อ ที่กล่าวมานี้ไม่สามารถมีได้ในสุกรพันธุ์เดียว ดังนั้นจะต้องแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสายพ่อพันธุ์และกลุ่มสายแม่พันธุ์

1. กลุ่มสายพ่อพันธุ์ การใช้พ่อสุดท้ายในการผลิตสุกรขุน เพื่อให้สุกรขุนมีเนื้อแดงมาก โดยไม่ต้องใช้สารเร่งเนื้อแดง ดังนั้นการปรับปรุงพันธุ์สุกรเพื่อให้สุกรขุนโตเร็ว ซากดี จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยทั่วไปฟาร์มสุกรนิยมให้สุกรพันธุ์คูรีอค เป็นพ่อสุดท้ายในการผลิตสุกรขุน อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นทางเลือกของเกษตรกร กรมปศุสัตว์จึงได้ปรับปรุงพันธุ์สุกรอีกหลายสายพันธุ์เพื่อใช้เป็นพ่อ สุดท้ายในการผลิตสุกรขุน (พ่อสุดท้ายหมายความว่าใช้เป็นพ่อพันธุ์ในการผลิตสุกรขุนส่งตลาดอย่างเดียว โดยไม่ต้องนำลูกหรือสุกรขุนเหล่านั้นมาใช้ทำพันธุ์ต่อ)

2. กลุ่มสายแม่พันธุ์ ปัจจุบันนิยมใช้แม่ลูกผสมสองสาย ลาร์จไวท์ x แลนด์เรซ หรือ แลนด์เรซ x ลาร์จไวท์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้เลี้ยงสุกรว่าให้ลูกคอก มีลูกหย่านมต่อครอกสูง ลักษณะการให้ผลผลิตของสุกรสองสายพันธุ์ดังกล่าว จะเป็นลักษณะที่แสดงออกซึ่งดีกว่าพ่อแม่ (Heterosis สูง) อย่างไรก็ตาม ต้นพันธุ์คือ พันธุ์แท้แลนด์เรซ และพันธุ์แท้ลาร์จไวท์ จะต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาลักษณะการเจริญเติบโต ความหนาไขมัน ควบคู่กับลักษณะการให้ผลผลิตดี พ่อแม่พันธุ์แท้ทั้งสองพันธุ์จะต้องมีลักษณะที่ดีมีความนิ่งของสายพันธุ์ จึงจะมีโอกาสเกิด Heterosis (ดีเด่นกว่าพ่อแม่) ในระดับสูง

ตารางที่ 1 สูตรอาหารสำหรับสุกรพ่อแม่พันธุ์ ลูกสุกรหย่านม สุกรพันธุ์ และสุกรขุน

รายการ	หมูนม 0-6 กก.	สุกรหย่านม 4-9 สัปดาห์ 6-25 กก.	สุกรรุ่น 9 สัปดาห์ ขึ้นไป 25-90 กก.	สุกร ทดสอบพันธุ์ 25-90 กก.	สุกร พ่อแม่พันธุ์ แม่ผู้ท้อง	แม่สุกร เลี้ยงลูก	เปอร์เซ็นต์ โปรตีนใน อาหาร	พลังงานใช้ ประโยชน์ได้ (กิโลแคลอรี/ กก.)	ราคาวัตถุดิบ ต่อกิโลกรัม (บาท)
ข้าวโพด	-	-	-	-	-	-	8	3168	5.0
ปลายข้าว	45.0	49.8	-	-	-	-	8	3596	5.4
ปลายข้าว	-	-	58.0	51.7	50.0	56.0	8	3596	5.8
รำละเอียด	-	-	20.0	15.0	30.0	20.0	12	3120	4.3
หางนมผง	10.0	5.0	-	-	-	-	26	3570	38.0
เศษเส้นไหม	-	-	-	-	-	-	4	-	5.0
กากถั่วเหลืองสกัดน้ำมัน	-	16.0	15.0	21.0	13.0	16.0	44	2825	11.2
ถั่วเหลืองอบไขมันสูง	32.0	16.0	-	-	-	-	38	3704	11.6
ปลาป่น	7.0	5.0	4.0	5.0	4.0	4.0	56	2550	25.0
ไคแคลเซียมฟอสเฟต	2.0	3.0	2.0	4.0	2.0	3.0	-	-	14.5
น้ำตาลทราย	3.0	2.0	-	-	-	-	-	3680	15.0
ไขมัน	-	2.0	-	2.0	-	-	-	8300	20.0
เกลือป่น	-	0.3	0.5	0.5	0.5	0.5	-	-	4.0
กากน้ำตาล	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไลซีน	-	-	-	-	-	-	-	-	100
ยาปฏิชีวนะ	0.5	0.4	0.25	0.3	0.15	0.25	-	-	200
พรีมิกซ์	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	-	-	74
รวม	100	100	100.25	100	100.15	100.25	-	-	-
เปอร์เซ็นต์โปรตีน	22.28	21.20	15.16	17.98	15.56	16.16	-	-	-
พลังงาน (กิโลแคลอรี/กก.)	3445	3381	3235	3214	3203	3192	-	-	-
ราคาต่อกิโลกรัม	14.08	12.00	8.24	9.42	7.80	8.40	-	-	-

หมายเหตุ - ข้าวโพดและปลายข้าวใช้ทดแทนกันได้

- ราคาวัตถุดิบ และราคาอาหารต่อ 1 กิโลกรัม ปรับขึ้นลงตามราคาท้องตลาด ราคาตามข้างบน ณ เดือนมีนาคม 2544

ตารางที่ 2 แสดงส่วนประกอบของสารอาหารในวัตถุดิบอาหารสัตว์ชนิดต่าง ๆ

วัตถุดิบ	ความชื้น	โปรตีน	ไขมัน	เยื่อใย	เถ้า	พลังงานใช้ ประโยชน์ได้ (กิโลแคลอรี/กก.) (สุกร)	แคลเซียม	ฟอสฟอรัส
กากถั่วเหลืองสกัดน้ำมัน ด้วยสารเคมี	10	44.0	1.0	7.0	6.0	2825	0.25	0.20
กากถั่วเหลืองสกัดน้ำมัน	10	40.0	1.5	9.0	5.5	3260	0.15	0.20
กากเมล็ดคางพารา (ไม่กระเทาะเปลือก, อัดน้ำมัน)	8	16.0	6.33	41.52	4.01	1800	0.22	0.09
ปลาป่น	8	55.0	8.0	1.0	26.0	2550	7.7	3.8
กากเมล็ดงา	10	20.4	6.1	19.9	7.1	-	0.38	0.42
กากมะพร้าว	10	21.0	6.0	12.0	7.0	3080	0.20	0.20
ใบกระถินป่น	10	20.2	3.5	18.0	8.8	1300	0.54	0.30
ข้าวเปลือก	10	6.0	1.2	9.0	4.5	2360	0.05	0.10
ปลายข้าว	12	8.0	0.9	1.0	0.7	3596	0.03	0.04
รำละเอียด	12	12.0	12.0	11.0	10.9	3120	0.06	0.47
รำสกัดน้ำมัน	9	13.9	1.0	13.0	15.0	2200	0.08	0.50
รำหยาบ	9	6.2	4.5	28.4	18.2	-	0.14	0.10
ข้าวโพด	13	8.0	4.0	2.5	1.3	3168	0.01	0.10
ข้าวฟ่าง	13	11.8	3.0	2.5	1.5	3140	0.04	0.10
มันเส้น	10	2.5	0.75	3.7	3.7	3260	0.12	0.05
กากน้ำตาล	27	4.0	-	-	7.0	2343	0.80	0.03
ขนไก่ป่น	10	83.5	2.5	1.5	2.5	2760	0.20	0.75
หางนมผง	5	35.0	1.0	-	8.0	3570	1.30	1.0

ตารางที่ 3 แสดงน้ำหนัก อัตราการเจริญเติบโต ปริมาณอาหารของสุกรขุน

อายุของสุกร (วัน)	น้ำหนัก สุกร (กิโลกรัม)	อัตราการ เจริญเติบโต (กรัม/วัน)	ประสิทธิภาพ การใช้อาหาร	อาหารที่กิน/ ตัว/วัน (กิโลกรัม)	ปริมาณ อาหารที่กินสะสม (กิโลกรัม)
30	6.5	150	-	0.30	0.4
42	9.0	330	1.5	0.50	5.0
60	15.0	500	1.6	1.0	15.0
70	22.0	600	1.8	1.4	27.0
82	30.0	650	2.2	1.5	45.0
94	40.0	700	2.3	2.0	67.0
106	50.0	720	2.3	2.2	90.0
120	60.0	750	2.4	2.4	125
133	70.0	780	2.5	2.6	155
145	80.0	800	2.6	2.8	190
158	90.0	800	3.0	3.0	225
170	100.0	800	3.0	3.0	260

- หมายเหตุ - ลูกสุกรน้ำหนัก 0-15 กิโลกรัม จะใช้อาหารประมาณ 15 กิโลกรัม
 - สุกรขุนเริ่มจากน้ำหนัก 15 หรือ 20 กิโลกรัม - 100 กิโลกรัม

ตารางกำหนดวันคลอดแม่สุกร

ผสมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
คลอดวันที่	25-เม.ย.	26-เม.ย.	27-เม.ย.	28-เม.ย.	29-เม.ย.	30-เม.ย.	1-พ.ค.	2-พ.ค.	3-พ.ค.	4-พ.ค.	5-พ.ค.	6-พ.ค.	7-พ.ค.	8-พ.ค.	9-พ.ค.	10-พ.ค.
ผสมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
คลอดวันที่	11-พ.ค.	12-พ.ค.	13-พ.ค.	14-พ.ค.	15-พ.ค.	16-พ.ค.	17-พ.ค.	18-พ.ค.	19-พ.ค.	20-พ.ค.	21-พ.ค.	22-พ.ค.	23-พ.ค.	24-พ.ค.	25-พ.ค.	
ผสมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
คลอดวันที่	26-พ.ค.	27-พ.ค.	28-พ.ค.	29-พ.ค.	30-พ.ค.	31-พ.ค.	1-มิ.ย.	2-มิ.ย.	3-มิ.ย.	4-มิ.ย.	5-มิ.ย.	6-มิ.ย.	7-มิ.ย.	8-มิ.ย.	9-มิ.ย.	10-มิ.ย.
ผสมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28				
คลอดวันที่	11-มิ.ย.	12-มิ.ย.	13-มิ.ย.	14-มิ.ย.	15-มิ.ย.	16-มิ.ย.	17-มิ.ย.	18-มิ.ย.	19-มิ.ย.	20-มิ.ย.	21-มิ.ย.	22-มิ.ย.				
ผสมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
คลอดวันที่	23-มิ.ย.	24-มิ.ย.	25-มิ.ย.	26-มิ.ย.	27-มิ.ย.	28-มิ.ย.	29-มิ.ย.	30-มิ.ย.	1-ก.ค.	2-ก.ค.	3-ก.ค.	4-ก.ค.	5-ก.ค.	6-ก.ค.	7-ก.ค.	8-ก.ค.
ผสมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
คลอดวันที่	9-ก.ค.	10-ก.ค.	11-ก.ค.	12-ก.ค.	13-ก.ค.	14-ก.ค.	15-ก.ค.	16-ก.ค.	17-ก.ค.	18-ก.ค.	19-ก.ค.	20-ก.ค.	21-ก.ค.	22-ก.ค.	23-ก.ค.	
ผสมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
คลอดวันที่	24-ก.ค.	25-ก.ค.	26-ก.ค.	27-ก.ค.	28-ก.ค.	29-ก.ค.	30-ก.ค.	31-ก.ค.	1-ส.ค.	2-ส.ค.	3-ส.ค.	4-ส.ค.	5-ส.ค.	6-ส.ค.	7-ส.ค.	8-ส.ค.
ผสมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
คลอดวันที่	9-ส.ค.	10-ส.ค.	11-ส.ค.	12-ส.ค.	13-ส.ค.	14-ส.ค.	15-ส.ค.	16-ส.ค.	17-ส.ค.	18-ส.ค.	19-ส.ค.	20-ส.ค.	21-ส.ค.	22-ส.ค.		
ผสมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
คลอดวันที่	23-ส.ค.	24-ส.ค.	25-ส.ค.	26-ส.ค.	27-ส.ค.	28-ส.ค.	29-ส.ค.	30-ส.ค.	31-ส.ค.	1-ก.ย.	2-ก.ย.	3-ก.ย.	4-ก.ย.	5-ก.ย.	6-ก.ย.	7-ก.ย.
ผสมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
คลอดวันที่	8-ก.ย.	9-ก.ย.	10-ก.ย.	11-ก.ย.	12-ก.ย.	13-ก.ย.	14-ก.ย.	15-ก.ย.	16-ก.ย.	17-ก.ย.	18-ก.ย.	19-ก.ย.	20-ก.ย.	21-ก.ย.	22-ก.ย.	
ผสมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
คลอดวันที่	23-ก.ย.	24-ก.ย.	25-ก.ย.	26-ก.ย.	27-ก.ย.	28-ก.ย.	29-ก.ย.	30-ก.ย.	1-ต.ค.	2-ต.ค.	3-ต.ค.	4-ต.ค.	5-ต.ค.	6-ต.ค.	7-ต.ค.	8-ต.ค.
ผสมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
คลอดวันที่	9-ต.ค.	10-ต.ค.	11-ต.ค.	12-ต.ค.	13-ต.ค.	14-ต.ค.	15-ต.ค.	16-ต.ค.	17-ต.ค.	18-ต.ค.	19-ต.ค.	20-ต.ค.	21-ต.ค.	22-ต.ค.		

เลขใช้แบบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ผลรวมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ตลอดวันที่	23-ต.ค.	24-ต.ค.	25-ต.ค.	26-ต.ค.	27-ต.ค.	28-ต.ค.	29-ต.ค.	30-ต.ค.	31-ต.ค.	1-พ.ย.	2-พ.ย.	3-พ.ย.	4-พ.ย.	5-พ.ย.	6-พ.ย.	7-พ.ย.
ผลรวมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
ตลอดวันที่	8-พ.ย.	9-พ.ย.	10-พ.ย.	11-พ.ย.	12-พ.ย.	13-พ.ย.	14-พ.ย.	15-พ.ย.	16-พ.ย.	17-พ.ย.	18-พ.ย.	19-พ.ย.	20-พ.ย.	21-พ.ย.	22-พ.ย.	
ผลรวมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ตลอดวันที่	23-พ.ย.	24-พ.ย.	25-พ.ย.	26-พ.ย.	27-พ.ย.	28-พ.ย.	29-พ.ย.	30-พ.ย.	1-ธ.ค.	2-ธ.ค.	3-ธ.ค.	4-ธ.ค.	5-ธ.ค.	6-ธ.ค.	7-ธ.ค.	8-ธ.ค.
ผลรวมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
ตลอดวันที่	9-ธ.ค.	10-ธ.ค.	11-ธ.ค.	12-ธ.ค.	13-ธ.ค.	14-ธ.ค.	15-ธ.ค.	16-ธ.ค.	17-ธ.ค.	18-ธ.ค.	19-ธ.ค.	20-ธ.ค.	21-ธ.ค.	22-ธ.ค.	23-ธ.ค.	
ผลรวมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ตลอดวันที่	24-ธ.ค.	25-ธ.ค.	26-ธ.ค.	27-ธ.ค.	28-ธ.ค.	29-ธ.ค.	30-ธ.ค.	31-ธ.ค.	1-ม.ค.	2-ม.ค.	3-ม.ค.	4-ม.ค.	5-ม.ค.	6-ม.ค.	7-ม.ค.	8-ม.ค.
ผลรวมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
ตลอดวันที่	9-ม.ค.	10-ม.ค.	11-ม.ค.	12-ม.ค.	13-ม.ค.	14-ม.ค.	15-ม.ค.	16-ม.ค.	17-ม.ค.	18-ม.ค.	19-ม.ค.	20-ม.ค.	21-ม.ค.	22-ม.ค.		
ผลรวมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ตลอดวันที่	23-ม.ค.	24-ม.ค.	25-ม.ค.	26-ม.ค.	27-ม.ค.	28-ม.ค.	29-ม.ค.	30-ม.ค.	31-ม.ค.	1-ก.พ.	2-ก.พ.	3-ก.พ.	4-ก.พ.	5-ก.พ.	6-ก.พ.	7-ก.พ.
ผลรวมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
ตลอดวันที่	8-ก.พ.	9-ก.พ.	10-ก.พ.	11-ก.พ.	12-ก.พ.	13-ก.พ.	14-ก.พ.	15-ก.พ.	16-ก.พ.	17-ก.พ.	18-ก.พ.	19-ก.พ.	20-ก.พ.	21-ก.พ.	22-ก.พ.	
ผลรวมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ตลอดวันที่	23-ก.พ.	24-ก.พ.	25-ก.พ.	26-ก.พ.	27-ก.พ.	28-ก.พ.	1-มี.ค.	2-มี.ค.	3-มี.ค.	4-มี.ค.	5-มี.ค.	6-มี.ค.	7-มี.ค.	8-มี.ค.	9-มี.ค.	10-มี.ค.
ผลรวมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
ตลอดวันที่	11-มี.ค.	12-มี.ค.	13-มี.ค.	14-มี.ค.	15-มี.ค.	16-มี.ค.	17-มี.ค.	18-มี.ค.	19-มี.ค.	20-มี.ค.	21-มี.ค.	22-มี.ค.	23-มี.ค.	24-มี.ค.		
ผลรวมวันที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ตลอดวันที่	25-มี.ค.	26-มี.ค.	27-มี.ค.	28-มี.ค.	29-มี.ค.	30-มี.ค.	31-มี.ค.	1-เม.ย.	2-เม.ย.	3-เม.ย.	4-เม.ย.	5-เม.ย.	6-เม.ย.	7-เม.ย.	8-เม.ย.	9-เม.ย.
ผลรวมวันที่	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
ตลอดวันที่	10-เม.ย.	11-เม.ย.	12-เม.ย.	13-เม.ย.	14-เม.ย.	15-เม.ย.	16-เม.ย.	17-เม.ย.	18-เม.ย.	19-เม.ย.	20-เม.ย.	21-เม.ย.	22-เม.ย.	23-เม.ย.	24-เม.ย.	

แบบฟอร์มการผสมพันธุ์

ลำดับที่	เบอร์แม่สุกร	พันธุ์	สายพันธุ์	เบอร์พ่อสุกร	พันธุ์	สายพันธุ์	ผสมครั้งที่	ว.ด.ป.ผสมพันธุ์	กำหนดกลับสัด	ผลการผสมพันธุ์	วันกำหนดคลอด	วันคลอด	จำนวนลูกเมื่อคลอด	หมายเหตุ

ทะเบียนแม่สุกรคลอดและหย่านม

แม่เบอร์.....สายพันธุ์.....พ่อเบอร์.....สายพันธุ์.....ครอกที่.....ทะเบียนครอก.....
 กำหนดคลอด...../...../..... วันคลอด...../...../..... เวลา.....
 จำนวนลูกเมื่อคลอด.....ตัว, ตายก่อนคลอด.....ตัว, ตายเมื่อคลอด.....ตัว
 จำนวนลูกมีชีวิต.....ตัว (ผู้.....ตัว, เมีย.....ตัว) กำหนดหย่านมเมื่อ...../...../.....

ลำดับที่	เบอร์สุกร		นน. แรกคลอด (กก.)	จำนวนแต้มนม		นน. เมื่อสัปดาห์ที่ (กก.)		หมายเหตุ
	ผู้	เมีย		ซ้าย	ขวา	3	4	
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
รวม								
เฉลี่ย								

การปฏิบัติทางสัตวแพทย์

1. การให้ยาป้องกันโรคโลหิตจางเมื่อ...../...../.....
2. ฉีดวัคซีนอหิวาต์สุกรเมื่อ...../...../.....
3. ....

แบบสอบถาม

หนังสือคำแนะนำ เรื่อง การเลี้ยงสุกร

1. ชื่อ (นาย/นาง/น.ส./อื่นๆ).....นามสกุล.....อายุ.....ปี
2. บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
3. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
4. วุฒิกการศึกษาสูงสุด
 1. มัธยมศึกษา 2. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 3. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. อาชีพหลัก
 1. เกษตรกร (เลือก) พืช, ประมง, ปศุสัตว์ 2. พนักงานเอกชน/ธุรกิจส่วนตัว
 3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. ท่านได้รับหนังสือเล่มนี้มาจากที่ใด
 1. กรมปศุสัตว์ (ระบุหน่วยงาน).....
 2. การจัดงานด้านปศุสัตว์ (ระบุชื่องาน).....
 3. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
7. หนังสือเล่มนี้ได้ให้ประโยชน์อะไรกับท่านบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1. ให้ความรู้ 2. สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป 3. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
8. เหตุผลที่ทำให้ท่านหยิบหนังสือเล่มนี้มาอ่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1. ชื่อเรื่อง/เนื้อหา 2. การจัดรูปเล่มน่าสนใจ
 3. ขนาดตัวอักษรน่าอ่าน 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
9. ท่านต้องการทราบอะไรเพิ่มเติมจากหนังสือเล่มนี้อีก (โปรดระบุ)
9.1 .....
9.2 .....
9.3 .....
10. คำถามที่ท่านต้องการถามเกี่ยวกับหนังสือเล่มนี้ อะไรบ้าง (โปรดระบุ)
10.1 .....
10.2 .....
10.3 .....
11. ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ)
.....
.....

☆ ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ ☆

กรุณาส่งแบบสอบถามคืนได้ที่

กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมปศุสัตว์
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรสาร 0-2653-4934 E-mail: ausaneec@dld.go.th

เอกสารอ้างอิง

- ประสพ บูรณมานัส. 2523. **สุกรและการรักษาโรค**. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด กรุงเทพมหานคร. 193 หน้า.
- วินัย ประลัมภ์กาญจน์. 2527. **การผลิตสุกร**. กรุงเทพมหานครการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร. 335 หน้า.
- ศรีสุวรรณ ชมชัย. **การเลี้ยงสุกร**. เอกสารเผยแพร่ของศูนย์วิจัยและฝึกอบรม การเลี้ยงสุกรแห่งชาติ. 29 หน้า.
- สัมฤทธิ์ แสนบัว. **พันธุ์สุกรและการปฏิบัติเลี้ยงดูสุกร**. เอกสารเผยแพร่ของ กลุ่มงานสัตว์เล็ก กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์. 41 หน้า.
- สุชีพ รัตตสาร. 2520. **คู่มือปฏิบัติการเลี้ยงสุกร**. เทพพิทักษ์การพิมพ์ กรุงเทพมหานคร. 264 หน้า.
- อุทัย คันโธ. 2529. **อาหารและการผลิตอาหารเลี้ยงสุกรและสัตว์ปีก**. เอกสาร เผยแพร่ของศูนย์วิจัยและฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรแห่งชาติ. 297 หน้า.
-

เลี้ยงสัตว์ให้ได้ผลดี จะต้อง

- สัตว์พันธุ์ดี
- อาหารดี
- โรคโรันดี
- การจัดการ (การเลี้ยงดู) ดี
- การควบคุมป้องกันโรคดี

มีปัญหาในการเลี้ยงสัตว์ ปรึกษาได้ที่

- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
- สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี
- กองบำรุงพันธุ์สัตว์
- กองอาหารสัตว์
- ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยี

www.dld.go.th